КОСМОСДА БУЮК ЖАСОРАТ

„СОЮЗ-4" ВА „СОЮЗ-5" КЕМАЛАРИ БИР-БИРИ БИЛАН ТУТАШДИ ● *ДУНЁДА БИРИНЧИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛ КОСМИК СТАНЦИЯ* ● КОСМОНАВТЛАР А. С. ЕЛИСЕЕВ ВА Е. В. ХРУНОВ „СОЮЗ-5"ДАН „СОЮЗ-4" КЕМАСИГА ЎТДИЛАР ● СОВЕТ ФАЗОКОРЛАРИНИНГ ЖАСОРАТИГА ЖАҲОН ҚОЙИЛ!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

16 ЙИЛ ЧИҚИШИ.

№ 12 (4003).

17 ЯНВАРЬ ЖУМА 1969 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

ПАРВОЗ ДАВОМ ЭТМОҚДА

ТАСС АХБОРОТИ

16 январь Москва вақти билан соат 9 гача «Союз-4» космик кемаси Ер атрофини 32 марта ва «Союз-5» космик кемаси 15 марта айланиб учди.

«Союз-4» космик кемасининг командири В. А. Шаталов Ер атрофини 31-марта айланиб чиқиш вақтида медицина тадқиқотлари ўтказди ва ёруғлик сочувчи зарраларни кузатди.

Ер атрофини 32-марта айланиб чиқиш вақтида «Союз-4» космик кемаси қўл билан бошқариш системаси ёрдамида тўғрилаб олинганидан кейин, двигател установкаси ишга солиниб, кема қуйидаги параметрларга эга бўлган янги орбитага ўтказилди:

Ер теварагини айланиш даври — 88,85 минут;

Ер юзидан энг кўп узоқлашуви (апогейида) — 253 километр;

Ер юзидан энг оз узоқлашуви (перигейида) — 201 километр;

Орбитанинг оғиши 51 градус, 40 минут.

Шу вақтда «Союз-5» космик кемасининг экипажи кема командири Б. В. Волинов раҳбарлигида программага мувофиқ тажрибалар ва илмий тадқиқотларнинг планлаштириб қўйилган комплексини бажараётган эди.

Борт-инженери А. С. Елисеев Ер юзидаги геология-география объектларини, самовий ёритқичларни кузатишни давом эттирди ва навигация ўлчовларини бажарди.

Тадқиқотчи инженер Е. В. Хрунов медицина тадқиқотларини бажарди, радио тўлқинларининг ионосферадан қандай ўтишини ўрганди.

Космик кемаларнинг командирлари ҳамма космонавтлар ўзларини яхши ҳис қилаётганликларини, кемаларнинг ичидаги системалар нормал ишлаб турганлигини маълум қилдилар.

Космик кемаларнинг парвози муваффақиятли давом этмоқда.

* * *

Бугун, 1969 йил 16 январь Москва вақти билан соат 11 дан 20 минут ўтганда «Союз-4» ва «Союз-5» космик кемалари қўл билан бошқариб муваффақиятли туташтирилди. Бу воқеа кемалар Совет Иттифоқи территорияси устидан ўтаётган вақтда содир бўлди. Шу пайт «Союз-4» космик кемаси Ер теварагини 34-марта, «Союз-5» кемаси эса 18-марта айланиб чиқаётган эди. Туташтириш олдидан ҳар икки кеманинг экипажлари кема ичидаги барча системаларни текшириб чиқдилар ва уларнинг аҳволини Ерга маълум қилдилар. Соат 10 дан 37 минут ўтганда кемалар бир-бирларига автомат тарзда яқинлаштирила бошланди, бунинг натижасида ҳар икки кема ўртасидаги масофа юз метрга келди.

Шундан сўнг «Союз-4» кемасининг командири космонавт учувчи В. А. Шаталов кемани қўл билан бошқаришга ўтди ва «Союз-4» кемасини маневр қилдириб, «Союз-5» кемасига боғлади. Шундан кейин кемалар бир-бирларига механизмлар воситасида уланиб маҳкамлаб қўйилди ва электр занжирлари туташтирилди. Яқинлашиш, боғланиш ва тутатиш босқичларида кемаларнинг ҳамма системалари нормал ишлади. Шундай қилиб Ернинг сунъий йўлдоши орбитасида жаҳонда биринчи экспериментал космик станция вужудга келтирилди ва ишлай бошлади. Станциянинг экипажи учун тўртта бўлма бор, улар катта эксперимент ва тадқиқотлар комплексини бажаришни, шунингдек, ишлаш ва ҳордиқ чиқариш учун қулай шарт-шароитларни таъминлайди. Станция ичидаги бўлмалар ўртасида телефон алоқаси ўрнатилган.

Парвоз программасини бажаришни давом эттириш учун «Союз-5» кемасининг командири Б. В. Волинов орбитал космик станцияни ўнглаб қўйди. Кемаларнинг бир-бирига яқинлашиш ва тутатиш процесслари сиртқи телекамералар ёрдамида Ерга кўрсатиб турилди.

Космонавт-учувчи В. А. Шаталов станциянинг ҳамма системалари нормал ишлаётганлигини маълум қилди. Бўлмалардаги микроиқлим параметрлари белгиланган даражада турибди. Космонавтлар ўзларини яхши ҳис қилаяптилар.

Станция экипажи навбатдаги экспериментлар программасини бажармоқда. Космонавтлар билан радио орқали мустаҳкам алоқа боғланган.

Экспериментал космик станциянинг парвози давом этмоқда.

* * *

Туташган ҳолда парвозини давом эттираётган «Союз-4» ва «Союз-5» космик кемаларининг экипажлари бугун, 1969 йил 16 январда космик фазода янги жуда катта тажрибани амалга оширдилар.

«Союз-5» космик кемаси экипажининг аъзолари — космонавт-учувчилар Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеев Ер атрофини ўттиз бешинчи марта айланиб чиқиш вақтида скафандрларни кийиб олдилар ва орбитал бўлманинг люки орқали космик фазога чиқдилар. А. С. Елисеев ва Е. В. Хрунов космик фазода бир қанча илмий эксперимент ва кузатишлар ўтказганларидан кейин «Союз-4» космик кемасининг орбитал бўлмасига ўтдилар, скафандрларни ечдилар ва «Союз-4» кемасининг командири космонавт-учувчи В. А. Шаталов билан бир қаторда янги иш жойларини эгалладилар.

Космонавтлар ҳаётни таъминлайдиган регенерацион типдаги янги автоном системаси бўлган скафандрларни кийиб, кемадан ташқарида иш олиб бордилар ва «Союз-4» кемасига ўтдилар. Космонавтлардан А. С. Елисеев ва Е. В. Хрунов айни бир вақтда қарийб бир соат космик фазода бўлишди.

Ернинг сунъий йўлдоши орбитасида икки космонавтнинг бир кемадан иккинчи кемага ўтиши жаҳонда биринчи марта амалга оширилди. Ана шу буюк эксперимент космосдаги узоқ муддатли орбитал станцияларнинг экипажларини алмаштириш ёки аварияла руй берган вақтда космик кема экипажларини қутқариш каби ишларни бажариш учун замин вужудга келтиради.

Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеевнинг кемадан чиқишга тайёргарлик ишлари кема ичидаги телевизион системалар ёрдамида Ерга кўрсатиб турилди ва Ердаги пунктлар кузатиб борди.

Космонавт Е. В. Хруновнинг космосга чиқиши, унинг кемадан ташқарида олиб борган иши ва «Союз-4» кемасига ўтиши Жанубий Америка территорияси тепасида содир бўлди ва экспериментал космик станцияда ўрнатилган ташқи кинокамера билан қайд қилинди.

Космонавт А. С. Елисеевнинг космосга чиқиши, космик фазодаги иши ва «Союз-4» космик кемасига ўтиши Совет Иттифоқи территорияси тепасида содир бўлди ва телевизион камералар ёрдамида Ерга кўрсатиб турилди.

Космонавтлар космосга чиқиш ва бир кемадан иккинчи кемага ўтиш жараёнида бир-бирлари билан узлуксиз алоқа қилиб турдилар, «Союз-4» ва «Союз-5» кемаларининг командирлари барча космонавтларнинг аҳволи яхши эканлигини хабар қилдилар. Кемаларнинг ичидаги системалар пухта ишлаб турди ва космонавтларнинг «Союз-4» кемасига ўтиш билан боғланган ҳамма ишларнинг бажарилишини таъминлади.

«Союз-4» ва «Союз-5» космик кемалари туташган ҳолда илмий-тадқиқот экспериментлари программасини бажаргач, бир-биридан ажралиб кетди. Парвоз муваффақиятли давом этмоқда.

Космонавтлар А. С. Елисеев, Б. В. Волинов ва Е. В. Хрунов кема тренажерда.
А. Моклецов фотоси. (АПН).

„СОЮЗ-4" ВА „СОЮЗ-5" КОСМИК КЕМАЛАРИДАН САЛОМНОМА

Москва, Кремль.

«Союз-4» ва «Союз-5» космик кемаларидан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Совет ҳукуматига қуйидагиларни маълум қиламиз: парвоз нормал ўтмоқда, «Союз-4» ва «Союз-5» кемаларини туташтириш ҳамда космонавтлардан Хрунов ва Елисеевнинг «Союз-5» кемасидан «Союз-4» кемасига ўтишлари муваффақиятли бажарилди. Ўзимизни яхши ҳис этмоқдамиз, кайфиятимиз тетик. Бизга юксак ишонч кўрсатганликлари учун жонажон Ленин партияси Марказий Комитетига ва Совет ҳукуматига қизғин ташаккур изҳор қиламиз.

Космонавтлар:

ШАТАЛОВ,
ВОЛИНОВ,
ЕЛИСЕЕВ,
ХРУНОВ.

ПАРТИЯ ВА ҲУКУМАТ РАҲБАРЛАРИНИНГ КОСМОНАВТ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ ШАТАЛОВ, БОРИС ВАЛЕНТИНОВИЧ ВОЛИНОВ, АЛЕКСЕЙ СТАНИСЛАВОВИЧ ЕЛИСЕЕВ, ЕВГЕНИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ХРУНОВ УРТОҚЛАРГА

ТАБРИК ТЕЛЕГРАММАСИ

Азиз ўртоқлар!

«Союз» кемаларини маневр қилиш, яқинлаштириш, туташтириш амалга оширилганлиги ва космонавтлардан А. С. Елисеев ва Е. В. Хрунов ўртоқларнинг «Союз-5» кемасидан «Союз-4» кемасига муваффақиятли ўтишлари билан сизларни Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети номидан қизғин табриклаймиз.

Ана шу янги буюк муваффақият совет фани ва техникаси кенг имкониятларга эга эканлигини тасдиқлайди.

Бутун совет халқи сизлар билан фахрланмоқда ва топшириқни муваффақиятли бажаришингизни кутмоқда.

Сизларни чин юракдан қучамиз ва жонажон диёримизда кутиб турибмиз.

Л. БРЕЖНЕВ, Н. ПОДГОРНИЙ, А. КОСИГИН.

ТАБРИККА ЖАВОБ

Қизғин табриклаганликлари ва бизнинг тўғримизда ғамхўрлик қилаётганликлари учун КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советига чин кўнгилдан ташаккур билдирамиз. Ўзимизни яхши ҳис этмоқдамиз. Ватан топшириғини бажарамиз, деб ваъда берамиз.

Космонавтлар:

ШАТАЛОВ, ВОЛИНОВ, ЕЛИСЕЕВ, ХРУНОВ.

КОСМИК ПАРВОЗДА ТЎРТОВЛОН

Мамлакатимиз икки кундан бери ажойиб воқеа — космосдаги янги экспериментлар шоҳиди бўлмоқда. Биз орбитада бир совет космонавти Владимир Шаталов тадқиқот ўтказган биринчи куннинг якунларини маълум қилган эдик. 15 январда космосда парвоз қилаётганлар тўртовлон бўлди. Уларнинг «ҳаёт кечиришини» ўша кунда қилган ишларини тасаввур қилиб кўрайлик.

Бир оз орқага қайтиб, белгиланган парвоз программасига мувофиқ Владимир Шаталов қўл билан бошқаришдан бир неча бор фойдаланиб, кемани Қуёшга ўнглаб олганлигини эслатиб ўтамиз. Бундан буёнги парвоз чоғида космонавт двигатель установкасидан фойдаланиб, кема ҳаракати троекториясини тўғрилади. Ўтказилган динамик операциялар кема яхши маневр қила олиши, бошқарилишини кўрсатди ҳамда техника воситаларининг самардорлигини тасдиқлади.

Лекин Ер, «Союз—4» кемасини космик парвозга чиқарган кишилар астойдил ишлашни давом эттиравердилар. Ер устидаги кўпдан-кўп хизматлар кема билан алоқа боғланишини таъминлаш ва унинг парвозини кузатиш, космонавт саломатлигини назорат қилиш, кемадаги барча системаларнинг ишини кузатиш билан банддир.

Амалда «Союз—4» кемаси учирилиб орбитага чиқарилган заҳоти янги космик парвозга тайёргарлик бошланди. «Союз—5» стартга қўйилди! Бири кетидан иккинчиси бор-йўғи бир кундан сўнг учирилган шу икки космик кемани стартга бу қадар қисқа муддатда ҳозирлаган кўпдан-кўп кишиларнинг меҳнатини чиндан ҳам фидокорона, илҳомбахш меҳнат деса бўлади.

Қатъий белгилаб қўйилган вақтда қудратли учирувчи ракета янги «Союз—5» космик кемасини Ер атрофи орбитасига чиқариб қўйди. Кема ичида яхлит космик коллектив — кема командири Б. В. Волинов, тадқиқотчи инженер Е. В. Хрунов ва борт инженер А. С. Елисеев бор. Энди космосда жами тўртовлон совет космонавти парвоз қилмоқда. Энди фазони ҳувуллаган макон, деб бўлмайди!

Маълумки, космик кемани орбитага чиқариш чоғида ортиқча зўриқиш таъсири бўлади. Космонавтларнинг маълум қилишича, улар учиш чоғидаги зўриқишларга яхши чидаш берганлар ва кайфиятлари яхши бўлган. Шу давр мобайнида улар билан икки томонлама мустаҳкам радиоалоқа боғлаб турилган.

Унинг составида Жуковский номли ҳарбий ҳаво академиясини тугатган икки учувчи Борис Волинов билан Евгений Хрунов ҳамда олим — техника фанлари кандидати Алексей Елисеев бор. Уларнинг танланиши бежиз эмас. Олий маҳсус техника таълими олган Учувчи инженерлар билан олим шундай экипаж ташкил этадики, улар кема системаларини ва умуман кемани ниҳоятда тўла-тўкис ва ҳар томонлама текшириб чиқиб унинг ишлаши тўғрисида малакали хулоса чиқариши ҳамда кенг илмий-тадқиқот комплекси бажариши мумкин.

Кема командири Владимир Шаталов бошқариб бораётган «Союз—4» кемасининг парвози ҳам муваффақият билан ўтмоқда. «Союз—5» кемаси эса, ўз ишининг юксак малакали мутахассислари бўлган уч кишининг бир маҳалда ўтказаётган экспертизасида турибди. Кема имтиҳондан муваффақият билан ўтади, деб ўйлаймиз.

«Союз—5» парвозининг биринчи куни космонавтлар кема системалари ва уларнинг ишлашини комплекс текширдилар. Барча системалар инсон ҳоҳишига мувофиқ ишлади. Кемада ҳаёт кечиришни таъминлаш системаси ҳам беиуқсон ишламоқда. Кабинадаги ҳамма параметрлар (намлик, босим, температура) белгиланган миқёсдан ташқарига чиқмаяпти. Радиоалоқа ва телевидение ниҳоятда аниқ ишламоқда. Мазкур системаларнинг пухталиги ва бузилмай ишлашини алоҳида уқтириб ўтишнинг ҳожати йўқ — миллион-миллион радио тингловчилар ва ойнаижаҳон шинавандалари уларнинг ишига ўзлари юксак баҳо бердилар. Космонавтлар билан радиоалоқа боғлаш, телевизион программалар кўрсатиш барқарор бўлмоқда, тасвирнинг равшанлиги Ердаги телевизион программа тасвири равшанлигига бемалол тенглаша олади. «Союз—5» кемаси экипажининг биринчи космик куни программасида техника экспериментлари, илмий тадқиқотлар ўтказиш, Ер билан телевизион ва радиоалоқа боғлаш унинг қатнашчилари ўртасида аниқ бўлишиб қўйилган эди.

«Союз—5» орбитага чиқарилган заҳоти икки кема ўртасида пухта алоқа ўрнатилди. Космонавт Владимир Шаталовнинг янги куни худди Ердаги сингари жисмоний тарбиядан бошланди. У нонушта қилиб бўлгач, режалаб қўйилган илмий техника тадқиқотлари ва экспериментлари програмасини амалга оширишни давом эттирди. Владимир Шаталов Ернинг қор ва булут қопламлари, унинг ғира-ширадаги ва кундузги уфқлари ҳусусида ниҳоятда қизиқарли илмий кузатишлар ўтказди, шўълаиувчи зарраларни кузатди ва бошқа тадқиқотлар ўтказди. Парвоз чоғида космонавт кемани қўл билан бошқаришдан фойдаланиб, уни яна ўнглаб олди.

«Союз-5» экипажи медицина тадқиқотлари ўтказди, Ернинг қор ва булут қопламларини кузатди. Космонавтлар ўз космик кемаларини батамом ўзлаштириб олдилар. Улар экипаж кабинасига ёндош бўлмага ўтдилар. Бу хона илмий тадқиқотлар ўтказиш ва ҳордиқ чиқаришга мўлжалланган. Қилинган бу ишларнинг хаммаси космонавтлар ўз иш ўринларининг ҳақиқий эгалари бўлиб қолишларига имкон берди. Улар кема ишончли, енгил бошқарилади, ишлаш ва ҳордиқ чиқариш учун қулай деган бир фикрга келдилар.

Ҳамкорликдаги космик парвоз давом этмоқда. Ҳар икки кема системалари нормал ишламоқда, космонавтларнинг кайфияти яхши.

Инженер А. КАРИЦКИЙ.
(ТАСС).

МАО ЦЗЭ-ДУН ГРУППАСИНИНГ СИЁСИЙ НАЙРАНГЛАРИ

ХИТОЙДАГИ ВОҚЕАЛАР ХУСУСИДА

Кейинги йиллардаги воқеалар шуни кўрсатиб турибдики, марксизм-ленинизмга, пролетар интернационализмига душман бўлган майда буржуа-миллатчилик идеологиясига асосланган буюк давлатчиликдан иборат авантюристик сиёсатни ўтказиб келаётган Мао Цзэ-дун группаси Хитойда социализм позицияларига путур етказмоқда. Бу группа одатдаги методлар билан Хитой меҳнаткашларини «тилсиз винтларга», «итоатли ҳўкизларга» айлантиришга муваффақ бўлолмаслигини, ўзининг халқ манфаатларига, социализм манфаатларига қарши мақсадларига эриша олмаслигини тушуниб қолди. Шу сабабли маочилар партияга, халққа ўзларининг ҳалокатли йўлларини зўрлаб қабул қилдирмоқ учун уларга нисбатан куч қўлланишга қарор қилдилар. Мао Цзэ-дун ва унинг атрофидагилар «маданий революция» байроғи остида мамлакатда ўзларининг мутлақ диктатураларини ўрнатишга қаратилган сиёсий йўлни ўтказишга 1966 йилнинг баҳоридан бошлаб киришдилар. Шу нарса характерлидирки, улар ўзларининг ниятларини маданий фронтдаги революция деган шиорлар билан ниқобладилар. Ҳозир бу ниқоб улоқтириб ташланди, эндиликда Хитойдаги ҳозирги воқеаларнинг ташкилотчилари ўзларининг шу ниятларини «сиёсий революция» деб атамоқдалар.

Пекиндан келаётган хабарларга қараганда, Мао Цзэ-дун ва унинг дастёрлари «маданий революция» давомида мамлакатда зўрлаб ўрнатилган «янги тартибни» қисқа муддатлар ичида қонунлаштиришга ва стабиллаштиришга, ўз позицияларини мустаҳкамлаб олишга интилмоқдалар.

Маочилар кўп қийинчилик билан бутун ҳокимиятни «Мао штаби» деб аталган марказ қўлида тўплашга эришдилар, вилоятларда эса Хитой Халқ Республикасининг конституциясига биноан сайланган халқ комитетлари ва Хитой Коммунистик партиясининг партия уставига мувофиқ ишлаб келаётган мавжуд вилоят партия комитетлари ўрнига вилоят революцион комитетлари деб аталган комитетларни тузишни ниҳоясига етказдилар. Аммо бу революцион комитетларда ҳақиқатда ҳокимият маочиларни қўллаб-қувватлаётган ҳарбийлар қўли остида уюшмоқда.

Хитойда фақат «сўл-революцион» дабдабали гаплар билан ниқобланаётган, аммо ҳақиқатда пролетариат диктатурасига, социализм ва демократиянинг чинакам идеяларига, Хитой меҳнаткаш халқининг туб манфаатларига ҳеч бир алоқаси бўлмаган ҳарбий, бюрократик режимни ўрнатишга қаратилган ва узоқ вақтдан бери давом этиб келаётган реакцион кампания ўтказилмоқда.

I.

Мао Цзэ-дун группаси Хитой Коммунистик партиясининг миллионлаб коммунистларнинг революцион кураши ва меҳнати билан қўлга киритилган обрўйидан фойдаланиб, ўзини «революцион марксчи-ленинчилар» деб сурбетларча ниқоблашни давом эттирмоқда. Мавжуд маълумотларга қараганда, бундан буён ҳам маочилар Коммунистик партия ниқоби остида ҳаракат қилмоқчилар, Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг номи билан ниқобланмоқчилар. Буни «Хитой Коммунистик партияси (кенгайтирилган) Марказий Комитетининг XII пленуми» деб аталган пленум чақирилганлиги кўрсатиб турибди. Синьхуа агентлигининг хабарида айтилишича, бу пленум Пекинда 1968 йилда 13 октябрдан 31 октябрга қадар давом этган.

Бу «пленум»нинг чақирилиши маочиларнинг найрангидан бошқа нарса эмас. «пленум»нинг ўзи эса Хитой Коммунистик партиясининг устави нуқтаи назаридан қараганда қонуний кучга эга эмас эди. Чунки Хитой Коммунистик партиясининг 1956 йилдаги VIII съездида сайланган ва «маданий революция» бошланганига қадар Марказий Комитет составини ташкил этиб келган 174 аъзо ва кандидатдан 130 дан кўпроғи ошкора обрўсизлантирилди ва репрессияларга дучор қилинди. Хитой Халқ Республикасининг раиси Лю Шао-цининг «агентлари» деб эълон қилинди. Пленум «кенгайтирилган» пленум деб аталганлиги ҳам тасодифий эмас. «Пленум»ни ваколатли пленум қилиб кўрсатмоқ ҳамда Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети аъзолари ва Марказий Комитет аъзолигига кандидатларнинг аксарияти пленумда йўқлигини ниқобламоқ учун шундай қилинди. Партиянинг туҳматга учратилган атоқли арбоблари ўрнини машъум «маданий революция ишлари билан шуғулланувчи группа» аъзолари эгаллади. («Пленум»да шу группанинг ҳамма аъзолари ҳозир бўлди, деб ахборотда уқтириб ўтилди), шунингдек бу «пленум»да партиянинг атоқли арбоблари ўрнини вилоятлардаги, марказга бўйсундирилган шаҳарлардаги ва автоном районлардаги «революцион комитетларнинг» вакиллари ҳамда «Хитой халқ озодлик армиясидаги асосий масъул ўртоқлар эгалладилар».

«Буюк дарға»нинг путури кетган обрўйини Марказий Комитет номи билан мустаҳкамламоқ ва кейинги икки ярим йил мобайнида олиб борилган сиёсий кураш давомида Мао Цзэ-дун қилган «ишларни», «маданий революция ишлари билан шуғулланувчи группанинг» ўзбошимчалигини ва уларнинг бутун жиноятларини «маъқуллатиб» олмоқ учун, Хитой Коммунистик партиясининг кўзга кўринган арбобларидан ҳамда Мао группасининг халқ манфаатларига зид сиёсатига қарши чиққан бир қанча юз минглаб соф виждонли коммунистлардан ўч олинганлиги сабабли айбни ўз зиммаларидан соқит қилмоқ учун Мао Цзэ-дун ва унинг тарафдорлари мана шу «пленум»ни ўтказдилар.

1966 йилнинг охирида ва 1967 йилнинг бошидаёқ Мао Цзэ-дун группаси Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети аъзоларининг, Марказий Комитет секретарларининг, Хитой Халқ Республикаси ҳукумати аъзоларининг кўпларини, вилоят, шаҳар, уезд партия комитетлари секретарларини, вилоятлардаги, шаҳарлардаги халқ комитетларининг раисларини ва шу кабиларни ишдан четлаштириб, репрессия қилди. Эндиликда Мао-Цзэ-дун группаси Марказий Комитет номи билан ниқобланиб ва Хитой Компартияси уставини бузиб, «Лю Шао-цини партия сафларидан абадий ўчириб юборди» ва уни «партия ичидаги ва ташқарисидаги ҳамма лавозимлардан» олиб ташлади.

«Хитой Компартияси Марказий Комитети XII пленуми»нинг Мао Цзэ-дун группаси учун сиёсий аҳамияти шундаки, бу «пленум» «маданий революция» давомида партия тор-мор келтирилганлигини энди маъқуллаб берди.

«XII пленум» материаллари ва Пекин пропагандасининг «маданий революциядаги ҳал қилувчи ғалаба» тўғрисидаги даъволари шундан далолат берадики, энди маочилар илгариги сиёсий структурани емириш, Хитой Компартияси VIII съездининг йўлини озми-кўпми ҳимоя қилиб келган партия ва давлат кадрларини тарқатиб юбориш ва обрўсизлантириш вазифаси бажарилиб бўлди, деб ҳисобламоқдалар.

Дарҳақиқат уч йил чамаси давом этган ур-йиқит натижасида маочилар Хитой Коммунистик партиясини, унинг марказий ва маҳаллий ташкилотларини издан чиқардилар. Уездлар, шаҳарлар, вилоятлардаги партия комитетлари тугатилди. Мао Цзэ-дун бошчилигидаги бир неча кишидан иборат группа Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ваколатларини ўз қўлига тортиб олди. Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ва секретариати ҳозир ишлаётгани йўқ. Халқ вакилларининг умумхитой мажлиси ва унинг Доимий Комитети ишлаёлмай қолди. Умумхитой касаба союзлари федерацияси, Коммунистик ёшлар союзи ва бошқа жамоат ташкилотлари тарқатиб юборилди. Мао группаси ўз атрофига тўплаб олган ҳарбий группа ёрдамига таяниб, мамлакатнинг сиёсий, иқтисодий ва иқтисодий ҳаётидаги раҳбарлик ўринларини эгаллаб олди.

«Революцион комитетлар» Хитой Халқ Республикасида янги сиёсий структуранинг негизи қилиб олинди. «XII пленум» йигирма тўққиз вилоятда 1968 йил сентябрига қадар тузилиб бўлган «революцион комитетларни» маданий революцияда «эришилган «ҳал қилувчи буюк ғалаба» деб баҳолади. Янги ҳокимият органлари «Париж коммунаси вақтида бўлгани каби ялпи сайлов йўли билан сайланиши лозим» (Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг 1966 йил 8 августдаги XI пленуми қарори) деб илгари айтиб қўйилган гапларга хилоф равишда «революцион комитетлар» армиядан олинган кишиларни, «революцион омма» деб аталган ва кадр ходимлар орасидан танлаб олинган кишиларни тайинлаб қўйиш методи билан тузилмоқда. Ҳозирги вақтда уездларда, қишлоқ коммуналарида, корхоналарда ва муассасаларда «революцион комитетлар» тузишга ҳаракат қилинмоқда. Хитой матбуотидаги хабарларга қараганда, бу иш ҳозирча йигирмата вилоятда ўтказилган.

Бироқ, «революцион комитетлар»ни ўрнатиш катта қийинчиликларга дуч келмоқда. Бу комитетлар ичида кураш давом этиб келмоқда, комитетлар кўпинча барбод бўлиш хавфи остида қолмоқда. Ҳатто расмий матбуотнинг ўзи ҳам бу комитетларга «ўнг ва сўл»дан бўлаётган ҳужумлар тўғрисида тинмай шикоят қилмоқда, «ҳамма даражадаги революцион комитетлар ичига бутун воситалар билан суқулиб киришга уринаётган» комитетлар ҳокимиятини тортиб олишга очиқдан-очиқ ҳаракат қилаётган «синфий душманлар»ни тугатишга чақирмоқда.

Ҳақиқатда «революцион комитетлар» ҳарбий-бюрократик диктатуранинг қуроли бўлиб хизмат қилмоқда, Хитойда ўрнатилган янги тартибни ваколатли тартиб деб кўрсатиш учун тузилди.

«XII пленум» ахбороти, Мао Цзэ-дун ва унинг группаси ишчилар синфига таяниб иш олиб бораётир, деб жамоатчиликни ишонтирадиган, меҳнаткашларни биринчи галда ишчилар синфига ва унинг авангарди бўлган Коммунистик партияга, касаба союзларига ёпирилиб ҳужум қилган хунвэйбинлар ва цзаофанларнинг террорини унутишга меҳнаткашларни мажбур қиладиган тарзда тузилди. Эндиликда маочилар «маданий революция»га фақат ишчилар синфи раҳбарлик қилади деб жар солмоқдалар.

«XII пленум» бу кўрсатмани «қатъият билан амалга оширишга чақирди», ишчиларга «раис Мао Цзэ-дун қўйган вазифаларни курашнинг ҳамма босқичларида бажараверишни, танқид ва ўзгаришларни давом эттиришни ҳамда буюк пролетар маданий революциясини охирига етказишни» буюрди. Амалда бу нарса «Мао Цзэ-дун идеяларини пропаганда қилувчи ишчи бригадалари» деб аталган бригадаларни тузишдан иборат бўлди. Бу «бригадалар» ўқув юртларига, «устқурманинг ҳамма соҳаларига» ва «зиёлилар тўпланадиган (!) жойларга» юборилмоқда. Уларнинг олдига анархияга айланиб кетаётган ўзаро курашни тўхтатишга эришиш ва «маданий революция» тўхтаб қолган жойларда уни давом эттириш вазифаси қўйилди.

Шундай қилиб, маочилар партия ташкилотларини тор-мор келтирмоқ учун фанатизмга берилган гўр ёшлардан фойдаланиб, ҳозир мамлакатдаги аҳволни стабиллаштириш мақсадида «ишчи бригадаларни» хунвэйбинларга қарши кураштириш ташламоқдалар. Илгари Мао группаси ёшларни алдаб, уларнинг ёрдамида меҳнаткашларни террор қилиб келган бўлса, эндиликда маочилар ишчиларни лақиллатишга, хушомадгўйлик даъватлари билан уларни йўлдан оздиришга, уларни фақат ёшларнинг бир қисмидан ўч олишгагина мажбур қилиб қолмасдан, шу билан бирга ўзларининг синфдош қардошларидан ҳам ўч олишга мажбур этишга ва аҳолининг ғазабини келтираётган репрессияларда ва бошқа шу каби жиноятларда маочи ҳарбий қисмлар қатнашиб, ҳал қилувчи роль ўйнаганлигини шу йўл билан ниқоблашга уринмоқдалар.

Пленум тўғрисидаги ахборотда «ишчилар синфининг раҳбарлик роли» ва «пролетар диктатурасини мустаҳкамлаш» тўғрисидаги гаплар кўп марталаб такрорланади. Бироқ бу гапларни такрорлаш Маонинг марксизм билан ниқобланган сафсаталарини одатдагидек такрорлашдан бошқа нарса эмас. Ҳақиқатда эса «бригадалар»нинг ўзида ҳам реал ҳокимият ҳарбийларнинг қўлида бўлиб, шу бригадаларнинг шахсий составини ҳам ҳарбийлар белгиламоқда ва уларнинг ҳаракатларига ҳам ҳарбийлар раҳбарлик қилмоқда.

1968 йилнинг май ойида Мао Цзэ-дун Линь Бяога юборган навбатдаги мактубида, армия «буюк пролетар маданий революциясида тағин ҳам кўпроқ қатнашсин» деб талаб қилди. Пекин матбуоти армияни «зўр таянч» ва «буюк девор» деб атамоқда. Армия устидан бўлган контролликни сақлаб қолиш ва кучайтириш натижасидагина ҳокимиятни қўлда ушлаб туришга ва бутун мамлакат устидан ҳукмронлик қилишни таъминлашга имкон беришини маочилар жуда яхши биладилар. Армия вакиллари «Мао штаби» деб аталган ташкилотдаги асосий ролларни ҳам эгаллаб турибди. (Шу штабни ташкил этган 14 кишидан 8 таси ҳарбий ишни касб қилиб олган ва ҳарбий лавозимдаги кишилардан иборат). «Революцион комитетлар»да ҳам асосий ўринлар ҳарбийларнинг қўлида.

Бироқ Хитойдан олинаётган хабарларга қараганда армия маочиларнинг халқ манфаатларига зид сиёсатини ўтказувчи жазо асбобига айлантирилганлиги армияда норозилик кайфиятини кучайтириб юборганлиги сабабли Мао Цзэ-дун ва унинг атрофидагилар тобора кўпроқ ташвишга тушмоқда. Шу муносабат билан Мао группаси ҳарбийлар орасида тозалашни кучайтириб юборди. Ҳаддан ташқари норозилик туғдирмаслик учун ғоят эҳтиётлик билан ўтказилаётган тозалаш натижасида фақат «Маонинг йўлига» қўшилмаган кишиларгина эмас, шу билан бирга ҳозирги сиёсатни ўтказишда «етарли равишда активлик» кўрсатмаётган кишилар ҳам армиядан четлаштирилмоқда. «Шубҳали унсурлар» муддатидан олдин демобилизация қилиниб, «қайта тарбияланиш» учун қишлоқларга жўнатилмоқда. Армияда ўтказилаётган тозалаш билан бир қаторда армия устидан маочилар контроллигини мустаҳкамламоқ учун бошқа чоралар ҳам кўрилмоқда. Масалан, «Мао штабига» бевосита бўйсундирилган махсус қўшинлар ташкил этилмоқда. Фақат аҳолига нисбатангина эмас, шу билан бирга Хитой халқ озодлик армиясининг бошқа қисмларига нисбатан ҳам қилинадиган ҳар хил жазо операцияларини ўтказиш мана шу махсус қўшинларга топширилмоқда.

Мао группасининг илгариги кўрсатмаларида ва қарорларида бўлгани каби «XII пленум» ҳужжатларида ҳам халқ хўжалигини қайта тиклашга ва ривожлантиришга қаратилган ҳеч қандай ижобий-иқтисодий программа белгилаб берилмади. Ваҳолонки, Мао Цзэ-дуннинг ва унинг атрофидагиларнинг айби билан Хитой экономикаси оғир аҳволга тушиб қолди. Халқ хўжалигини бошқариш анча издан чиқди.

Қишлоқ хўжалиги — Хитой миллий экономикасининг асосий тармоғи. Ҳозир у аҳолининг озиқ-овқатларга бўлган эҳтиёжини ва саноатнинг қишлоқ хўжалик хомашёсига бўлган талабларини таъминламаётир.

«Маданий революция» саноатга ва транспортга катта зарар етказди. Кўпгина корхоналарнинг иши ё тўхтаб қолди ёки издан чиқди. «Революция давом эттирилсин ва ишлаб чиқариш рағбатлантирилсин» деб тўхтовсиз даъват қилинаётган бўлса ҳам, аммо бу даъватлар фабрикалар ва заводлардаги анархияни ва тартибсизликларни тугатишга унчалик ёрдам бергани йўқ. Экономистларнинг қилган ҳисобларига қараганда 1967 йилда саноатнинг ялпи маҳсулоти 15-20 процент камайди. Мамлакатнинг ёқилғи балансида 90 процент ўрин олиб турган кўмир қазиб чиқариш 40 процент камайди, электр-энергия ишлаб чиқариш 30 процент, пўлат эритиш 25-30 процент камайди. Кейинги маълумотларга қараганда ҳозир жойларда ишлаб чиқаришни қайта тиклашга, нормал иқтисодий ҳаётни йўлга қўйишга зўр бериб ҳаракат қилинмоқда, бироқ бу иш жуда секин бораётир ва катта қийинчиликларга дуч келинмоқда.

«XII пленум» ҳужжатларида Хитой Халқ Республикаси экономикасини ривожлантиришнинг ҳеч қандай аниқ истиқболи кўрсатиб берилмади. Бу тўғридаги кўрсатмаларнинг ҳаммаси «уруш бўлиб қолиш эҳтимолини кўзда тутиб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш» лозим деган умумий гаплар билан чекланди. «Пленум» ахборотида «маданий революция» «мамлакатимизнинг социалистик қурилишида янги сакраш вужудга келтиришга ёрдам бермоқда ва ёрдам беражак» дейилади. 1958—1959 йиллардаги «катта сакраш» фожиасини бошдан кечирган Хитой меҳнаткашларини бу «пайғамбарлик» хурсанд қилмаслиги турган гап. «XII пленум» ахборотида экономика масалалари тўғрисида айтилган гапларнинг мужмаллиги, чамаси мамлакат хўжалигидаги муваффақиятсизликлар билангина изоҳланиб қолмасдан, шу билан бирга Хитойни бундан буёнги ривожлантириш масалалаларида маочилар доирасида жиддий келишмовчиликлар билан ҳам изоҳланади.

II

«XII пленум» материалларида «партия ташкилотларини тартибга солиш ва қуриш» ва «ХКПни тозалаш» масаласи асосий ўрин олади. Маочилар бу масалаларни кўтариш билан бундан аввалги ХКП қайта тикланади, деган маъно асло келиб чиқмайди, деб зўр бериб таъкидламоқдалар. Аввал бошда «партияга янги кучлар киритиш» нияти борлиги айтилиб, хунвэйбинларнинг вакиллари ана шундай янги куч деб, кўрсатилган эди. Лекин бу фикрдан воз кечишга тўғри келди, шу вақт ичида хунвэйбинларнинг ўзлари кўп жиҳатдан маочилар назоратидан чиқиб кетдилар, улар ўзларининг безориликлари билан аҳоли орасидагина эмас, армияда ҳам кўпчиликнинг норозилигини қўзғадилар.

«Пленум» ишлаб турган вақтда Хитой матбуоти Мао Цзэ-дуннинг ХКПни қайтадан тозалаш ва «чиқиндиларни олиб ташлаш, янги кучлар олиш» деган демагогларча шиор остида оммавий равишда партияга янги аъзолар қабул қилиш тўғрисидаги кўрсатмасини босиб чиқарди. Эндиликда цзаофанлар деб аталган ва асосан сиёсий жиҳатдан гўр, синфий чиниқишдан ўтмаган ҳамда Маога мутаассибларча берилган ишчилардан ташкил қилинаётганлиги маълум бўлган кишиларга умид боғламоқда. «Хунци» журнали Маонинг кўрсатмаларини босиб чиқариб, тўғридан-тўғри: «Партия ташкилотлари раис Мао Цзэ-дунга чексиз содиқ бўлган жангчи цзаофанларни қабул қилаверишлари керак», — деб ёзади.

Аслида гап партиянинг фаолиятини қайтадан тиклаш устида бораётгани йўқ. Ҳолбуки, партия пароканда қилиб юборилган бўлиб маочилар янги сиёсий ташкилот тузиш, унда ХКПнинг фақат сиртқи шаклини ва унинг аввалги аъзоларидан бир қисмини сақлаб қолишдан иборат аниқ мақсадни кўзлаб, партия сафларини шафқатсизлик билан тор-мор қилиб ташлаган эдилар.

Мао Цзэ-дун ва унинг атрофидаги кишилар партия ташкилотлари тармоғининг ишини тўхтатиб қўйиб ва уларни бузиб, ҳокимият органлари бўлган халқ комитетларини тугатиб, шу тариқа партиянинг жамиятдаги раҳбарлик ролига путур етказдилар, жамиятни идора қилишни издан чиқардилар. Бутун мамлакатда жорий этилган ҳарбий контроль бунинг ўрнини вақтинча ва қисмангина тўлдириши мумкин эди. Шу сабабли 1967 йилнинг кузидан бошлабоқ ХХР-да «партияни қайтадан тузиш» ва ХКПнинг IX съезди тайёрлаш тўғрисидаги гап-сўзлар бошланган эди. Бироқ съездни 1968 йил баҳорида, сўнгра эса кузида чақириш планлари бажарилмай қолди.

Мао Цзэ-дуннинг нияти шундан иборатки, ХКПнинг IX съезди деб аталган йиғин ёрдамида у «янги тартиб»ни қонунлаштириб, мамлакатда ўзининг ҳарбий-бюрократик диктатурасини ўрнатиб олмоқчи.

«XII пленум» номидан «қулай фурсатда» партия IX съездини чақириш зарурлиги расмий равишда эълон қилинди. «Жэнминь жибао» газетаси яқинда бунга аниқлик киритиб, съезд 1969 йилда чақирилади, деб ёзди. Шу билан бирга «XII пленум» ахборотида ҳам, Хитой матбуотида ҳам таъкидлаб ёзилишига қараганда, ҳозирнинг ўзидаёқ «партиянинг тўққизинчи умумхитой съездини чақириш учун идеологик, сиёсий ва ташкилий шарт-шароитлар батамом ҳозирлаб қўйилган».

«Идеологик шарт-шароитлар» деганда марксизм-ленинизмни маоизм билан алмаштиришни узил-кесил қонунлаштириш кўзда тутилмоқда. Ахборотда: Мао Цзэ-дун ғоялари «бутун партиямиз, бутун армиямиз, бутун мамлакатимиз учун ҳар қандай ишда раҳбар ғоялар бўлиб хизмат қилади», деб айтилган.

ХКПнинг ҳозир амалда бўлган уставида «Хитой Коммунистик партияси ўз фаолиятида марксизм-ленинизмга амал қилади» деб ёзиб қўйилган бўлиб, партия турмуши нормаларига мувофиқ бу устав фақат партиянинг съездидагина ўзгартирилиши мумкин эди. Лекин Мао группаси бу уставни аллақачоноқ «ревизионистик» устав деб бадном қилиб қўйди.

Маоцзэдунчи партия уставининг лойиҳасига «Мао Цзэ-дун ғоялари ХКПнинг назарий негизини ташкил этади» деган жумла киритилди. 1945 йилдаёқ партия устидан тўла контроль ўрнатиш йўлини тута бошлаган маочилар ХКПнинг VII съездида «марксизмни хитойлаштириш» баҳонаси билан партияда «Мао ғоялари»нинг раҳбарлик роли тўғрисидаги жумлани уставга киритишга муваффақ бўлганлиги маълум. Сўнгра бу тезис ХКПнинг 1956 йилдаги VIII съездида уставдан чиқариб ташланган эди. Эндиликда Мао ва унинг гумашталари Коммунистик партияни тор-мор келтириб, ана шу «ғоялар»ни ХКП фаолиятинингтина эмас, шу билан-бирга бутун халқаро коммунистик ҳаракат фаолиятининг ҳам назарий негизи, деб эълон қилишга уринмоқдалар. Мао Цзэ-дуннинг яқин кишиларидан бири бўлган Яо Вэнь-юаннинг қуйидаги сўзлари бечиз айтилган эмас: «Хитойда Мао Цзэ-дун ғояларининг мутлоқ обрўйи масаласи ҳал қилиб бўлинди, — деган эди у. — Эндиликда вазифа Мао Цзэ-дун ғояларининг мутлоқ обрўйини бутун дунёда қарор топтиришдан иборат».

«Маданий революция ишлари билан шуғулланувчи группа» ишлаб чиққан ва айтишларича, «XII пленум»да муҳокама қилинган янги устав лойиҳасида ХКПнинг VII съездида қабул қилинган программ қоидалар батамом чиқариб ташланган. Худди шунингдек VII съезднинг ички ва халқаро сиёсат масалалари юзасидан қабул қилган ҳамма принципиал қарорлари, шу жумладан халқ хўжалигини планли равишда ривожлантириш, мамлакатни индустрлаштириш, халқнинг моддий ва маданий эҳтиёжларини максимал даражада қондириш тўғрисидаги, улуғ хонлик шовинизмини бартараф қилиш тўғрисидаги; тинчликсевар ташқи сиёсат олиб бориш тўғрисидаги қоидалари ва шу сингари қоидалари ҳам рад қилинмоқда. Устав лойиҳасига берилган программ муқаддимада Хитойда социалистик қурилишнинг бирон-бир ижобий вазифалари эслатиб ҳам ўтилмайди.

Шовинизм ва антисоветизм Маонинг ғоявий платформасида энг катта ўрин олади. Маочилар КПСС, Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан дўстлик ва бирдамликни мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисида VII съезд қарорларида ёзиб қўйилган қоида ўрнига маоцзэдунчилар ўзлари тузаётган партия уставининг лойиҳасига Совет Иттифоқи ва КПССга қарши курашишни ўз аъзоларидан талаб қилувчи жумлани ёзиб қўйдилар. Шу тариқа Мао Цзэ-дуннинг гегемончилик, бузғунчилик, Советларга қарши йўл-йўриқлари партиянинг расмий программаси даражасига кўтарилмоқда. Мао группасининг ана шу реакцион платформаси «XII пленум» ахборотида ҳам таъкидлаб ўтилган. Бу ахборот Совет Иттифоқи ва партиямиз шаънига ҳақорат сўзлари билан тўлиб тошган. Гегемончилик ғояларидан телбаланган маочилар синфий ёндошиш принципини батамом бир чеккага суриб қўйиб, АҚШ билан Совет Иттифоқини бирдек қилиб кўрсатдилар ва ўз тарафдорларига мурожаат қилиб, уларни Америка империализмига ва Совет Иттифоқига қарши «кенг кўламдаги ягона фронтга уюшишга» чақирдилар, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан дўстлик ва бирдамлик ғояларини улоқтириб ташладилар.

Мао Цзэ-дун группасининг ҳаракатлари ва унинг вакиллари кейинги вақтларда сўзлаган нутқлар, шунингдек «пленум» материаллари ҳам шундан далолат берадики, бу группа улуғ давлатчилик-шовинистик сиёсат йўлини ўзининг бош йўли деб, ҳисоблайди ва бу йўлни ХКП IX съезди ёрдами билан қонунлаштириб олмоқчи, социалистик ҳамдўстликка ва қардош мамлакатларнинг коллектив ташкилотларига кенг жабҳали мафкуравий ҳужумни авж олдирмоқчи бўлади.

«ХКП Марказий Комитети XII пленуми» ахборотида маочилар нинг жаҳон коммунистик ҳаракатига қарама-қарши бўлиб турувчи ва Пекинга итоатгўй гуруҳлар тузишни давом эттириш муддаоси ўз аксини топди. Шу билан бир вақтнинг ўзида Мао группаси қардош партияларнинг халқаро Кенгашини тайёрлашга жон-жаҳди билан қарши чиқмоқда.

Майда буржуа-миллатчилик, Советларга қарши платформа партиянинг мафкуравий негизи қилиб олинганлиги пролетар ва социалистик интернационализм принципларидан батамом юз ўгирилганлигини билдиради. Маочилар Мао Цзэ-дунни бошқа халқларга «доҳий, устоз, дарға ва саркарда» тариқасида зўрлаб тиқиштирмоқчи бўладилар. Гегемонизм, шовинизм, антисоветизм ва коммунистик ҳаракатдаги қўпорувчи бузғунчилик иши — халқаро майдонда маочилар фаолиятининг асосий принциплари бўлиб қолди.

Мао Цзэ-дун партиясининг съездини чақириш учун «сиёсий шарт-шароитлар» номақбул партия ходимларини четлаштириш йўли билан вужудга келтирилмоқда. Бу ходимлар эндиликда Лю Шао-ци агентлари деб эълон қилинмоқда. «XII пленум»нинг Лю Шао-ци ва «унинг шериклари» билан «бундан буён ҳам орани очиқ қилишни давом эттириш» тўғрисидаги талаби коммунистларни чалғитиш мақсадини кўзлайди. «Пленум»дан кейин янги куч билан авж олиб кетган партияни тозалашнинг тиғи аввало ХКП VIII съездининг бош йўлини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган коммунистларга қарши қаратилди. Партия кадрларининг бир қисмини оқлаш йўлидаги уринишларни «пленум» қаттиқ қоралаганлиги Мао ва унинг атрофидаги кишилар бу масалада мурosaга келмоқчи эмасликларини кўрсатиб турибди. Хитой коммунистлари, меҳнаткашлари ХХРнинг конституцион тузилиши нуқтаи назаридан ҳам, ХКП VIII съездининг қарорлари нуқтаи назаридан ҳам мамлакатнинг сиёсий йўлини қонунга хилоф равишда тубдан ўзгартириб юбориш, ҳарбий-бюрократик режим ўрнатиш режаси амалга оширилганлигининг шоҳиди қилиб қўйилди.

ХКП IX съездини чақириш учун «ташкилий шарт-шароитлар» партияни милитарлаштириш йўли билан вужудга келтирилмоқда. Партиянинг ўзи ҳарбий принциплар асосида қурилмоқда. Маочилар ХКПнинг IX съездига тақдим қилмоқчи бўлиб турган мазкур устав лойиҳаси маочилар марксчи-ленинчи партиянинг ташкилий асосларидан юз ўгирганлигини яққол кўрсатиб турибди. ХКПнинг VIII съездида қабул қилинган уставдан демократик централизмнинг мазмуни тўғрисидаги, партия ички демократиясини ривожлантириш ҳақидаги, коллектив раҳбарлик принципи тўғрисидаги, партиянинг жипслиги ва бирлиги ҳақидаги, нифоқчилик, фракциячилик фаолиятига ва шахсни коллективдан устун қилиб қўювчи ҳаракатларга йўл қўйиш мумкин эмаслиги ҳақидаги қоидалар ўчириб ташланди. «Раис Маога, унинг ғояларига ва сиёсий йўлига мутлақ садоқат» (Линь Бяо) партиявийликнинг мезони деб, эълон қилинди.

Янги устав лойиҳасида партия ички демократиясига шама қилиб ҳам ўтилган эмас. Аслида партиянинг барча раҳбар органларини қуйидан юқоригача сайлаб қўйиш принципи улоқтириб ташланган. Шу лойиҳага мувофиқ барча босқичлардаги партия комитетлари, шу жумладан Марказий Комитет, Сиёсий бюро ва унинг Доимий Комитети сайланмайди, балки «тузилади». Партия умумхитой съездининг ва партия Марказий Комитетининг партиядаги олий коллектив раҳбар органлар сифатидаги аҳамияти камситилган. Уларнинг ваколатлари белгилаб берилмаган. Съездни чақириш тартиби кўрсатилмаган. Устав лойиҳасида айтилган «алоҳида шарт-шароитлар» тўғрисидаги писандалар съездни кўп йиллар мобайнида чақирмаслик имконини беради. Марказий Комитет пленумларига келганда эса, уларни чақириб туриш муддати умуман белгиланмаган. Марказий Комитет секретариати бекор қилинади. Уставнинг кириш қисмида раис ва унинг ўринбосари номзодлари Мао Цзэ-дун билан Линь Бяо эканлиги олдиндан белгилаб қўйилган. Маочилар аслини олганда ҳокимият ворислигининг монархияга мос принципини ўз партияси уставининг лойиҳасига кўчириб олганлар. Уставнинг кириш қисмида Линь Бяо «Ўртоқ Мао Цзэ-дуннинг вориси» деб расмий равишда айтиб қўйилган.

«Жэнминь жибао» газетасининг изоҳига қараганда, Мао Цзэ-дун пролетар интизомини қуйидагича тушунади: «Биз раис Мао кўрсатмаларининг аҳамиятини тушуниб етдикми ёки ҳали тушуниб етганимиз йўқми, бундан қатъи назар, унинг кўрсатмаларини бажо келтиришимиз лозим. Биз Мао Цзэ-дун ғояларининг мутлақ обрўйини қарор топтиришимиз керак... Мана шунинг ўзи бизнинг энг олий интизомимиздир».

Озчиликнинг кўпчиликка бўйсунишидан иборат ленинча принцип «оппортунистик», «ревизионистик» принцип деб, эълон қилинади.

Съездга тайёргарликнинг бутун бориши уни ташкил этувчи кишиларнинг ленинизмга зид ниятларидан дарак беради. «Маданий революция ишлари билан шуғулланувчи группа» эслатмасида «съезд делегатларини юқоридан тайинлаш маъқул» деб кўрсатилади. Делегатларни танлаш Кан Шэнга ва Мао Цзэ-дуннинг хотини Цзян Цинга топширилган. Улар Мао Цзэ-дуннинг: «Демократиянинг ўзи нима? Мен умуман сайловга ишонмайман», — деган гапига амал қилмоқдалар. Съездга асосан ҳарбийлар ва цзаофанлардан иборат муайян миқдордаги делегатларни танлаб олиш тўғрисида марказдан кўрсатма юборилган. Шу тариқа маочилар партия фаолиятининг ҳар қандай демократик принципларини бир чеккага суриб қўйиб, уларни мутлақ централизм билан алмаштирмоқдалар, бу эса партияни бюрократик ташкилотга айлантиришга ва унинг айнишига олиб боради.

Партияни «тартибга солиш» ва «қайта тузиш» ҳамда IX съездга тайёргарлик соҳасидаги амалий ишларга марказда «маданий революция» ишлари билан шуғулланувчи группа, жойларда эса «революцион комитетлар» раҳбарлик қилмоқда. Хитой матбуотида партияга цзаофанларни қабул қилиш бошланганлиги, бу ишни партия ташкилотлари эмас, балки «революцион комитетлар» олиб бораётганлиги тўғрисидаги хабарлар пайдо бўлиб қолди.

Шундай қилиб, «тартибга солинган ва қайта ташкил этилган» партия Мао Цзэ-дун ҳарбий-бюрократик диктатурасининг қуроли бўлиши ролини ўйнаши керак.

III

Хитойда социализм негизлари тобора йўққа чиқариб борилаётганлигини кейинги вақтлардаги фактлар кўрсатиб турибди. «Маданий революция» давомида Мао Цзэ-дун группаси партия ва мамлакатни ХКПнинг VIII съезди белгилаб берган сиёсий йўлдан яъни СССР ва бошқа қардош мамлакатлар билан яқин ҳамкор бўлиб, Хитойда социализм қуриш йўлидан чалғитиб юборишга муваффақ бўлди. Армия, хунвэйбинлар ва цзаофанлар ёрдамида Мао Цзэ-дунга ёқмайдиган партия-давлат кадрларининг каттагина қисми репрессияга дучор қилинди ва жамоат ишларидан четлаштирилди. ХХРдаги халқ демократик жамиятининг сиёсий устқурмаси «революцион комитетлар» иерархиясига асосланувчи ҳарбий-бюрократик режим билан алмаштирилмоқда. «Революцион комитетлар» доимий ҳокимият органлари бўлиб қоладими ёки улар Мао Цзэ-дун ва унинг группаси ҳокимиятини таъминлашга тағин ҳам мос келувчи бошқа органлар билан алмаштириладими, буни ҳозирча айтиш қийин. Ҳозирча улар «ҳокимиятнинг идеал ва энг мукаммал формаси» деб кўкларга кўтариб мақтамоқда.

Мао ва унинг атрофидаги кишилар ўз мақсадларига вақтинча эришиб олган бўлсалар ҳам, лекин мамлакатнинг сиёсий ва хўжалик турмушини идора қилишда катта қийинчиликларга дуч келдилар. Шу сабабли улар «маданий революция»га қадар мавжуд бўлган баъзи бир ташкилий формалар ва атрибутларни сақлаб қолмасдан иложлари йўқ. Жумладан, «XII пленум» муносабати билан ва ХКП нинг чақирилмоқчи бўлган IX съезди муносабати билан Мао Цзэ-дун қилаётган найрангларнинг сабаби ана шунда. Маочиларнинг ХКПни тугатиш йўлидаги уринишлари Хитойдаги оддий коммунистларнинг, миллион-миллион онгли меҳнатчиларнинг тобора кучли қаршилигига учрамоқда. Мао Цзэ-дун группаси партия органларини тор-мор келтирганидан кейин ҳам ХКП Марказий Комитети номи билан ўзини ниқоблаётганлиги фактининг ўзи ҳам ана шундан далолат беради. Бу группа ўзини-ўзи шарманда қилиб қўйишдан қўрқмоқда, шу сабабли, оммавий пропаганданинг ҳамма воситалари Хитой халқини йўлдан оздиришга, унинг мамлакатдаги ҳақиқий аҳволини ва ўз бошига тушган кулфатларнинг чинакам сабабларини тушуниб олишига йўл қўймасликка қаратилган.

Маочиларнинг ХКП VIII съезди қарорларидан воз кечганлиги социализмнинг моддий базасини планли равишда қуриш сиёсатидан воз кечилганлигини билдиради. Лекин тарихий тажрибадан шу нарса маълумки, иқтисодий проблемалардан юз ўгириш, бу проблемаларни писанд қилмаслик натижасида ана шу проблемалар йўқолиб кетмайди. Хитой жамиятида эса Хитой халқларининг келажаги учун ҳаётий муҳим бўлган индустрлаштириш ва уни амалга ошириш учун маблағ тўплаш, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва унинг самарадорлигини ошириш, илмий техника кадрлари тайёрлаш, аҳолининг саводсизлигини тугатиш сингари вазифаларнинг ҳал қилиниши ғоят зарур эканлиги ҳали ҳам жуда сезилиб турибди. Мао Цзэ-дун «ғоялари», унинг сиёсати шу проблемаларни Хитой халқи манфаатларини кўзлаб, социализм манфаатларини кўзлаб муваффақиятли ҳал қилишнинг негизи бўлиб хизмат қила олмаслигини кейинги йилларнинг тажрибаси кўрсатиб берди. Модомики шундай экан, Мао Цзэ-дуннинг ўз мухолифлари устидан қозонган вақтинча ғалабалари, унинг «тантанаси» ҳам мустаҳкам эмас, деган маъно келиб чиқади.

* * *

Мао Цзэ-дун марксизмдан, илмий социализмдан юз ўгириб, миллатчиликни зўр бериб авж олдирмоқда. Совет Иттифоқининг, социалистик мамлакатларнинг намунаси Хитой халқига ўтказадиган таъсирдан у айниқса қўрқмоқда. Мао группаси Совет Иттифоқига, социалистик мамлакатларга бўҳтон қилишни оммани алдашнинг, аҳолининг синфий онги ва сиёсий саводини паст савияда сақлаб қолишнинг муҳим воситаси деб билмоқда.

Ҳозирги вақтда Хитой халқининг бошига жуда катта кулфат тушган. Бу нарса Мао Цзэ-дун гуруҳи мамлакатни қай йўлга бошлаётганлиги устида тобора кўп бош қотираётган кўпгина Хитой коммунистларини ташвишга солмай қола олмайди. Хитойдаги жамиятнинг турли қатламларида маочиларнинг халққа зид сиёсатига қаршилик кўрсатишга, революция ғалабаларини ҳимоя қилишга, ХКПнинг VIII съезди қабул қилган йўлни сақлаб қолишга интилаётган кучлар бор. Бу эса Мао Цзэ-дун билан унинг атрофидаги кишиларни чўчитмоқда. Мао группаси интернационалчи коммунистларни, социализм ғалабаларини азиз билувчи ҳамма кишиларни шафқатсизларча репрессияга дучор қилиб, ўз сиёсатини ниқоблашга мажбур бўлмоқда, жамиятнинг соғлом кучларини йўлдан оздиришга ва уларнинг орасига нифоқ солишга, уларнинг марксча-ленинча платформа негизида жипслашишига халақит беришга уринмоқда.

Бутун дунёда коммунизм иши учун курашчилар бўлган совет кишилари улуғ Хитой халқига дўстлик ҳис-туйғуларини изҳор қиладилар ва ишонч билдириб айтадиларки, эртами, кечми Хитой халқи коммунистлар раҳбарлигида Мао Цзэ-дун сиёсатининг ҳалокатли оқибатларини бартараф қила олади, социализм ва коммунизм қураётган бошқа халқлар билан яна ёнма-ён борадиган бўлиб қолади.

Мао Цзэ-дуннинг сўнгги ўн йилдан кўпроқ вақт мобайнидаги сиёсати ва ҳаракатлари маоизм ғоявий жиҳатдан абгор бўлганлигини яққол кўрсатиб берди. Айни вақтда Хитой коммунистлари ва барча меҳнаткашлари ўз мамлакатидаги ҳозирги воқеалардан сабоқ олиб, бирдан-бир интернационал таълимот бўлган марксизм-ленинизм йўлидан борган тақдирдагина, марксчи-ленинчи Компартияни қайтадан тиклаб, унинг жамиятдаги раҳбарлик ролини қарор топтиргандагина Хитой халқи тараққиётнинг; барча социалистик мамлакатлар билан қардошларча ҳамкорлик, дунёдаги халқлар билан тинчлик ва дўстликнинг катта йўлига чиқиб олишига ишонч ҳосил қилмоқдалар.

О. ЛЬВОВ.

(«ПРАВДА»дан).

ТЎКИНЧИЛИК БУНЁДКОРЛАРИ

Деҳқоннинг ҳароратли дамлари орқада қолди. Бугун у бутун йил бўйи қилган баракали меҳнат натижасини сарҳисоб қиляпти. Эришилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш учун янги режалар тузаяпти.

Орджоникидзе районидаги «Октябрь» колхози деҳқонлари ҳам эрта баҳордан катта ниятни дилга жо қилиб, далаларда жавлон урабошладилар. Шу катта мақсад йўлида улар озмунча тер тўкиб, озмунча меҳнат машаққатларини енгмадилар. Йил бўйи мавжуд майдонлардаги кўчатларни тўла сақлаб қолиш, уларни сифатли парвариш қилиш, ҳосилдорликни ошириш мақсадида агротехник тадбирлар ўз вақтида уюшқоқлик билан ўтказилди.

Натижада кузга келиб сабзавот экинларининг барча турларидан мўл ҳосил етиштирилди. Колхоз сабзавоткорлари йил бошида шаҳар меҳнаткашларига 4900 тоннадан ортиқ маҳсулот етказиб беришни планлаштирган эдилар. Йил охирига келиб планда белгилангандан анча кўп, яъни 5265 тонна ҳосил йиғиб олдилар.

Шунингдек, планда белгиланган 430 тонна ўрнига 750 тонна полиз маҳсулоти, 750 ўрнига 914 тонна картошка, 108 тоннадан ортиқ узум йиғиб олиб, катта ютуқни қўлга киритдилар.

Колхоз сабзавоткорлари ўртасида йил сайин ишнинг оғирини техника гарданига юклаб келаётган ва юқори ҳосил етиштираётган тажрибали деҳқонлар кўп. З. Норбоев бошчилик қилаётган бригада коллективи ана шундай омилкор деҳқонлардан. Улар ўзларига қарашли 60 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 23 тоннадан сабзавот, 16 тоннадан эртаги картошка йиғиб олиб, ҳосилдорликда колхоз бўйича энг пешқадам бўлиб қолдилар.

Колхозда Шариф Валиев, Генри Багачбоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг деҳқонлари ҳам йиллик планни ортиғи билан бажардилар.

Сабзавотчиликда ҳосилдорликнинг йил сайин ошиб бориши ишни техникага суянган ҳолда ташкил этишга боғлиқ. Буни яхши билган колхоз деҳқонлари кейинги йилларда сабзавотчиликда қўл кучи билан қилинадиган ишларнинг ҳаммасини механизациялаштиришга катта эътибор бермоқдалар. Бундан икки-уч йил илгари колхозда «сабзавотчиликда техникани ишлатиб бўлмайди» деган гаплар юрарди. Эндиликда эса энг оғир иш ҳисобланган кўчат ўтқазиш, қатор ораларини чопиш сингари ишлар техника кучи билан амалга оширилмоқда. Деҳқон сарфлаган харажатига нисбатан каттароқ даромад эгаси бўлаяпти.

Мана, колхоз сабзавоткорларининг тили билан айтганда, ҳосилдорлик бирмунча кам бўлган бултурги йилда ҳам хўжалик планда белгиланган 900 минг сўм ўрнига 1 миллион 200 минг сўм даромад қилди.

Хўжаликда даромаднинг йил сайин кўпайиши қурилиш ишларини кенг кўламда олиб боришга имконият туғдирмоқда. Ўтган йилнинг ўзида колхозда мавсумий консерва тайёрлаш ва шампан типидаги винолар ишлаб чиқариш цехи тўла ишга тушириб юборилди.

Колхоз сабзавоткорлари планда белгиланган 1700 тонна ўрнига 2030 тонна помидор йиғиб олиб, давлатга ана шунинг 513 тоннасини шарбат ҳолида, 1,5 минг тоннасини тайёр маҳсулот ҳолида топширдилар. 6 минг банка помидор консерваси тайёрланди. Шампан типидаги винолар тайёрлаш цехи ишга туширилгандан кейин икки ой ичида 20 минг шишадан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилди.

— Бу йил консерва ҳамда вино ишлаб чиқариш икки-уч баравар ортади, — дейди цех бошлиғи Григорий Баграмов, — колхозимизда етиштирилган барча помидор, бодринг ҳосили давлатга тайёр консерва ҳолида топширилади. Янги йилда 200—250 минг банка помидор, бодринг консерваси, 100 минг банка томат соки, 200 минг шишадан ортиқ шампан типидаги вино тайёрлаб, шаҳар меҳнаткашларига жўнатамиз. Мева шарбати тайёрлашни ҳам мўлжалламоқдамиз. Ана шу ишларни амалга ошириш учун ҳозирданоқ зарур тадбирларни кўрмоқдамиз.

Кейинги йилларда колхоз правлениеси ва партия ташкилоти қишлоқни ободонлаштириш ишларига катта эътибор бермоқда. 200 тонна маҳсулот сиғадиган омборхона қуриб ишга туширилди. Қишлоқнинг барча кўчалари асфальтланди. Дала шийпонларига олиб борадиган йўлларга ҳам шағал ва асфальт ётқизилди.

— Бу йил 400 ўринли клуб, колхозчиларга маиший хизмат кўрсатиш комбинати, правление идораси ҳамда 100 бош сигирга мўлжалланган молхона қуриб ишга туширилади, — дейди колхоз раиси Ҳошим Элбўсинов. — Ана шу ишларни амалга ошириш учун биз аввало сабзавотдан мўл ҳосил етиштиришимиз лозим. Шунинг учун ҳам ҳозир бутун диққат-эътиборимиз янги мавсумга тайёргарлик ишларини кучайтиришга қаратилган.

Қисқа муддатда 5100 ром парникка карам ва ҳар хил сабзавот экинлари уруғини сепишимиз керак. Ҳозир ана шу ишларни поёнига етказай деб қолдик. Далага 3000 тонна маҳаллий, ва 300 тонна минерал ўғит чиқариб қўйдик.

Суратларда: 1. Пешқадам колхозчилардан Инобат Ҳасанбоева ва Нозима Абдуллаева ўртоқлар. 2. Колхоз консерва цехининг ишчиси Гулсуна Абаева.

Автор фотолари.

Шаҳарликларга эртаги сабзавот маҳсулотларини кўплаб етказиб бериш мақсадида колхозимизда янги звено ташкил этилди. Бу звено коллективи эртаги помидор, редиска ва бодринг етиштиради.

Доҳиймиз Владимир Ильич Лениннинг туғилган кунининг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш ва КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми қарорларига амалий иш билан жавоб бериш учун курашаётган колхоз деҳқонлари янги йилда ғайрат-шижоатларини тағин ҳам ошириб, далаларда мўл-кўлчилик, тўкинчилик яратишга қатъий бел боғлаганлар.

«Беш йилликнинг тўртинчи йилида сабзавот экинларидан олинадиган ҳосилдорликни икки бароборга оширамиз. Жами 7 минг тонна сабзавот, 500 тонна полиз, 1000 тоннадан ортиқ картошка етиштирамиз». Уларнинг аҳдлари шундай.

Н. ТЎРАЕВ.

ТУЙҲАТ ЎРНИДА

МЕҲРИБОН УСТОЗ

Фан ва маданиятимизнинг кўзга кўринган арбобларидан бири фалсафа фанлари доктори профессор Абдураҳмон Ортиқов 50 ёшга тўлди.

Олим ижодий фаолиятини ўрта мактабларда ўқитувчилик қилишдан бошлади. Сўнг САГУ (ТошДУ)нинг марксизм-ленинизм кафедрасида катта ўқитувчи бўлиб ишлай бошлади.

1950 йил сентябрь ойида ўртоқ О. Ортиқов Тошкентдаги Тўқимачилик институти марксизм-ленинизм кафедрасига катта ўқитувчи бўлиб ўтди. Философия фанлари кандидати илмий даражасини олгач, унга доцентлик унвони берилди. Бу даврларда олим дастлаб «Совет Ўзбекистони» газета редакциясида бўлим мудири, кейинчалик ўриндошлик йўли билан «Коммунист» журналининг редакциясида масъул котиб бўлиб ишлади.

Олим ҳозирда Тошкент политехника институтидаги фалсафа кафедрасининг мудири вазифасида ишлаб келмоқда.

Бу даврда у докторлик диссертациясини муваффақият билан ҳимоя қилди. А. Ортиқовга профессорлик илмий унвони берилди.

Абдураҳмон Ортиқов йирик файласуф олим ва етакчи тадқиқотчидир. У илмий-атеизм назарияси ва практикасининг актуал проблемаларини тадқиқ қилиш билан шуғулланиб, 40-дан ортиқ илмий мақола, 7 брошюра, 40 дан зиёдроқ пропагандистлик характердаги мақола эълон қилди. У рус тилидан ўзбек тилига бир неча дарсликлар, брошюралар, методик қўлланмалар ва ниҳоят В. И. Лениннинг «Фалсафа дафтарлари»нинг учдан бир қисмини таржима қилди.

Юбилярнинг бевосита иштирокида республикамиз жамоатчилиги томонидан ижобий баҳоланган «Диалектик материализм масалалари», «Тарихий материализм масалалари», «Илмий атеизм масалалари» каби ўқув юртлари учун қўлланмалар нашр этилди.

Абдураҳмон ака партия ва жамоат ишларида актив қатнашиб келмоқда. У Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги ҳузуридаги фалсафа секцияси раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР «Билим» жамияти правлениеси раисининг ўринбосари, ТошПИ, ТошДУ, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясидаги 6 та илмий советнинг аъзоси ҳамда кўпгина методик советларнинг раҳбари ҳамдир.

Профессорнинг халқимиз олдидаги самарали меҳнатларини партия ва ҳукуматимиз муносиб тақдирлади. У «Ҳурмат белгиси» ордени, «Шавкатли меҳнати учун» медали ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланган.

Абдураҳмон Ортиқовни 50 ёшга тўлган кунида, муҳтарам устозни барча шогирдлари, республика илмий жамоатчилиги самимий қутлайдилар ва доимо сиҳат-саломат бўлишларини, илмий ишларида катта-катта муваффақиятларга эришишларини тилайдилар.

Т. АБДУРАШИДОВ,
М. ФАЁЗОВ,
Х. ИСАМУХАМЕДОВ,
Тошкент политехника институтининг доцентлари.

ПАРНИКДА БАҲОР

«Тошкент» совхози парник хўжалигининг ишчилари 650 та ромнинг ҳаммасини ремонтдан чақариб қўйишди. 424 та ўрага маҳаллий ўғит солиниб, кўчат экиш учун тахт қилинди. Парник хўжалигига шу кунгача 2700 тонна маҳаллий ўғит ташиб келтирилди.

Парникда мата тўқиш ишлари ҳам яхши кетяпти. Ҳозиргача 8660 дона мата тўқилиб, ромлар устига ёпиш учун тайёрланди.

Парник коллективи ўраларга уруғ сепиш ишларини ҳам бошлаб юборди. Жумладан, 38 килограмм карам уруғи сепиб қўйилди. Шу кунгача 125 минг тупдан кўпроқ кўчат расад қилиниб, иккинчи ишлов ҳам бошлаб юборилди.

Парник коллективи кўчатларни етиштириш билан бир қаторда шаҳар аҳолисини янги сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашни ҳам намунали уюштирган. Улар парникда 500 дан ортиқ ромга пиёз, 200 ромга редиска, 600 ромга укроп каби резаворлар экиб, уларни ҳам сифтали парвариш қилишаяпти.

Яқин кунларда бу резаворлар шаҳар аҳолисига армуғон қилинади.

А. ҲУСАНОВ,
Калинин райони.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» материаллари изидан

«НОПОК ҚАЛБ»

Ушбу сарлавҳа билан газетамизнинг ўтган йилги сонларидан бирида фельетон босилиб, унда Чилонзор районидаги 24-поликлиника врачи Семён Авезбакиевнинг «шифокор» деган номга номуносиб қилган хатти-ҳаракатлари, жумладан, умр йўлдоши бўлмиш Роза Авезбакиевани муттасил хўрлаб, камситиб келаётганлиги, унинг шаънига бўлмағур иғволар тарқатиб, икки фарзандини ташлаб кетишга мажбур қилганлиги фош этилган эди.

Мазкур фельетонда келтирилган фактларни текшириш юзасидан тузилган махсус комиссиянинг яқинда редакцияга маълум қилишича, текшириш натижалари шифохона ходимларининг умумий йиғилишида муҳокама қилинган. Газета материали бутунлай тўғри деб топилган. С. Авезбакиевга жамоат танбеҳи эълон қилиниб, оила ҳаётини тиклаш тавсия этилган.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

«СОЮЗ-4» ВА «СОЮЗ-5» ЖАҲОН ЖАМОАТЧИЛИГИНИНГ ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

НЬЮ-ЙОРК, 15 январь. (ТАСС). Америка информация агентликлари одатдаги хабарларини тўхтатиб, ичида уч космонавт бўлган Ер сунъий йўлдоши «Союз-5» космик кемаси орбитага чиқарилганлиги тўғрисида Москвадан олинган хабарларни «Молния» ва «шошилинч» деган белгилар билан тарқатди.

АП агентлиги совет космик тадқиқотларининг янги босқичи ҳақида хабар бериб, космонавтлар Волинов, Елисеев ва Хруновлар «ўзларини жуда яхши ҳис этаётганликлари»ни таъкидлайди.

ЮПИ агентлигининг Москвадаги мухбири «Союз-5» кемаси «Ер теварагидаги мўлжалланган орбитага чиқарилганлиги»ни хабар қилди.

Барча агентликлар уқтириб ўтганидек, «Союз-4» ва «Союз-5» кемалари парвозининг вазифаси космик фазода биргаликда тажриба ва тадқиқотлар ўтказишдан иборат.

БОНН, 15 январь. ТАСС мухбири В. Серов хабар беради: Бохум обсерваториясининг директори Г. Каминский «Союз-4» ва «Союз-5» совет космик кемаларининг учирилиши «Инсон бошқариб борадиган космик кемалар ёрдамида Қуёш системасини ўзлаштириш соҳасидаги ҳал қилувчи қадам», деб ҳисоблайди. Каминскийнинг фикрича, «Союз-4» ва «Союз-5» кемаларининг учирилишидан кузатилган мақсад — келгусида космосда орбита планеталараро станциясини вужудга келтиришга тайёргарлик кўришдир. Космик кемалар ана шу планеталараро станциядан Ой, Марс, Венера томон ва Қуёш системасидаги бошқа планеталар томон учирилиши мумкин бўлар эди. «Бундай парвозлар учун, — деб таъкидлади у, орбита станцияси жуда муҳим аҳамиятга эга бўлур эди». Г. Каминский Бохум обсерваторияси «Союз-5» кемасидан берилган сигналларни қабул қилганлигини айтди.

РИМ, 15 январь. (ТАСС). Италия матбуоти, радиоси ва телевидениеси янги совет космик кемасининг ўтказаётган тажрибасини зўр эътибор билан кузатиб турибди. АНСА агентлиги энг кейинги хабарларни ахборот органларига узлуксиз маълум қилиб турмоқда.

Агентлик «Союз-5» космик кемасининг учирилганлиги ва унинг орбитага чиқарилганлиги тўғрисида дастлабки «молниялар»дан кейин кемадаги уч космонавтнинг таржимаи ҳолини ҳам маълум қилди. АНСА агентлиги «Союз-4» космик кемасининг парвози давом этаётганлиги тўғрисида, космонавт В. Шаталов «мураккаб ва кенг программа»ни бажараётганлиги тўғрисида ҳам хабар бериб турибди.

ЖЕНЕВА, 15 январь. (ТАСС). Швейцарияликлар бугун эрталаб «Союз-4» космик кемасининг учирилганлиги тўғрисидаги хабарларни газеталарнинг биринчи саҳифаларида ўқиётганларида радио «Союз-5»нинг парвози тўғрисидаги хабарни эшиттирди.

Радио диктори Совет Иттифоқининг космосда ўтказаётган янги тажрибаси тўғрисида хабар бериб, бундай деди: «ҳозирги кунда космосда совет космонавтларининг паради ўтказилаётганга ўхшайди. Буларнинг ҳаммаси биз «космонавтикада катта премьера» ўтказилиши арафасида турибмиз, деб фараз қилиш имконини беради».

СТОКГОЛЬМ, 15 январь. (ТАСС). Швеция радиоси сўнгги хабарларнинг шошилинч сонини бугун Совет Иттифоқида ичида уч космонавт бўлган «Союз-5» космик кемасининг учирилишига бағишлади.

Швеция Телеграф бюроси ва радиосининг ахборотида ҳар иккала совет космик кемаси космосда биргаликда тажриба ўтказишга киришди, деб таъкидланади.

БРЮССЕЛЬ, 15 январь. (ТАСС). Бельгия радиоси саҳар пайтидаги эшиттиришларида совет фани ва техникасининг янги ютуғини — ичида уч космонавт бўлган «Союз-5» космик кемасининг учирилганлигини маълум қилди.

Радионинг эшиттиришида кеманинг орбитага жуда аниқ чиқарилганлиги алоҳида таъкидлаб ўтилади.

Бельгия телевидениеси кеча кечқуруи «Союз-4»нинг учирилишига доир кадрларни ва В. А. Шаталовнинг космик кема кабинасидан олиб борган репортажини кўрсатди. Телевидение шарҳчилари кеманинг кабинаси анча кенг эканлигини ва эшиттириш ғоят сифатли ўтганлигини таъкидладилар.

Бугунги ҳамма газеталарнинг биринчи саҳифаларида космонавт учувчи В. А. Шаталовнинг портретлари, шунингдек совет космик кемаси учирилган пайтда олинган суратлар босиб чиқарилди.

УЛАН-БАТОР, 15 январь. (ТАСС). МОНЦАМЭ агентлиги хабар беради: Улан-Батор радиоси Совет Иттифоқидан янги «Союз-5» космик кемасининг учирилганлигини космосда ўтказилаётган янги ажойиб тажриба деб атади. Радионинг фикрича, ҳар иккала совет космик кемасининг радио орқали икки томонлама алоқа ўрнатганлиги ва космик фазода биргаликда ўтказиладиган тажрибалар программасини бажариши илмий жиҳатдан жуда катта аҳамиятга эгадир. Космосдаги янги тажриба эндигина бошланди. Аммо бу тажриба коинотни ўзлаштиришда ажойиб саҳифа очажаги ҳозирнинг ўзидаёқ аён бўлиб қолди.

ВЕНА, 15 январь. (ТАСС). «Союз-4» ва «Союз-5» совет космик кемаларининг парвози Австрия жамоатчилигининг диққат марказида турибди. Австрия радиоси ҳар иккала космик кеманинг парвози тўғрисидаги хабарларни мунтазам суратда эшиттирмоқда. «Союз-4» космик кемасининг парвозига доир кадрлар телетамошабинларга кўрсатилди.

ПАРИЖ, 15 январь. (ТАСС). Франциядаги радиотингловчилар совет космонавти, «Союз-5» космик кемаси командири, подполковник Б. В. Волиновнинг космосдан айтган гапларини эшитиш имкониятига эга бўлдилар. Радио одатдаги эшиттиришларини тўхтатиб, совет космонавтларининг парвози тўғрисида Франция радиосининг Москва мухбирлари телефон орқали маълум қилган сўнгги янгиликларни эшиттирмоқда.

УЛУҒ САНА ОЛДИДАН

СОФИЯ, 15 январь. (ТАСС). Болгариядаги революцион ҳаракат музейи В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёрланмоқда. Музей директори Стоян Стоименов юбилей санаси шарафига музей амалга оширадиган баъзи тадбирлар тўғрисида сўзлаб берди.

Болгария пойтахтининг виставка залида катта миллий виставка очилади. Бу виставка революция улуғ йўлбошчисининг ҳаёти ва фаолиятини акс эттиради. Виставкада Болгариядаги революцион ҳаракатга В. И. Ленин жуда катта таъсир кўрсатганлигини исбот этувчи материаллар ва ҳужжатлар катта ўрин олади.

Тамошабинлар музей залларидан бирида бошқа бир виставка билан — В. И. Лениннинг 1918—1944 йилларда Болгарияда нашр этилган ва тарқатилган асарлари билан танишадилар. Лениннинг болгариялик издошлари ўз қўллари билан кўчирган асарлари, шубҳасиз, катта қизиқиш туғдиради.

Музей йиллик тўпламининг навбатдаги 5-томи нашр этилади. Бу томдаги материаллар Болгария коммунистлари ва меҳнаткашлари Октябрь революциясининг ғалабасини ва Лениннинг улуғ ғояларини қандай кутиб олганликларини ҳикоя қилади.

Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия тарихи институтининг, София университетининг илмий ходимлари, партия ходимлари «Лениннинг Болгария марксистлари билан алоқаси», «Лениннинг Болгария Коммунистик партиясини большевиклаштиришга таъсири», «Ленин асарлари ва уларнинг Болгариядаги таъсири», «Болгариядаги социализм қурилишида Ленин ғояларининг амалга оширилиши», «Ленин ғоялари ва Болгария меҳнаткашларини ватанпарварлик руҳида тарбиялаш» деган мавзуларда ва бошқа мавзуларда лекция ва доклад уюштирадилар.

БЕРБЕРАДА ТАНТАНАЛИ МАРОСИМ

БЕРБЕРА, 15 январь. ТАСС мухбири **В. Яровой** хабар беради:

Бугун Берберада Совет Иттифоқининг иқтисодий ва техникавий ёрдами билан қурилган чуқур денгиз портини Сомали Республикаси ҳукуматига топшириш маросими бўлди. Сомали Бош министри Муҳаммад Хожи Иброҳим Эгал, ҳукумат аъзолари ва Совет делегациясининг аъзолари портни топшириш маросимига келишди.

СССРнинг Сомалидаги элчиси С. П. Дюкарев митингда нутқ сўзлаб, бундай деди: чуқур портнинг фойдаланиш учун топширилиши Сомали билан Совет Иттифоқи ўртасидаги техникавий ва иқтисодий соҳада мустаҳкамланиб бораётган ҳамкорликнинг бўғинларидан биридир. Сомали мустақилликка эришган биринчи кунлардаёқ ана шу ҳамкорлик ўрнатилган эди.

Сомали Бош министри Сомали Республикасига кўрсатилаётган беғараз ёрдам учун Совет Иттифоқи ҳукумати ва халқига Сомали ҳукумати номидан ташаккур изҳор қилди. Бош министр Бербера портининг ишга туширилиши иқтисодий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга эканлигига тўхталиб, бу иншоот мамлакат шимолий районларининг экономикасинигина эмас, балки умуман бутун республика экономикасини ҳам ривожлантиришга ёрдам беради, деди. Совет мутахассислари, деди у, қурилиш ишларидагина эмас, балки кўпгина касбларни эгаллашда ҳам портни қурган Сомали ишчиларига ёрдам беришди.

Суратларда: (чапда) Эль — Қувайт. Давлат университети биноларидан бири. Бу ўқув юрти студентлари орасида қизлар 47 процентини ташкил этади. (Ўнгда) Ҳарбий крейсер машқда. Бу кема ҳар қандай кучли тўлқинлар вақтида ҳам эркин суза олади. Кеманинг тезлиги яхши. У жаҳон океанининг исталган районида жанговарликни тўла сақлаган ҳолда суза олиши мумкин. Крейсер душманнинг сувости кемаларини қидириб топувчи вертолетларга эга.

Р. Нагиев ва Я. Аскеров фотолари (ТАСС).

КЎКОРОЛ ЖАМОЛИ

БЎКА районидаги Кўкорол массиви, 2-қурилиш участкаси посёлкаси кундан-кунга обод бўлиб, янгидан-янги кўркам турар-жойлар қад кўтармоқда. Суратда: массивнинг умумий кўриниши.
И. Зайнитдинов фотоси.

ҚОРАҚАЛПОҚ АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ ҲАФТАЛИГИ ОЛДИДАН

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РАССОМЛАРИ

Ҳадемай Ўзбекистон пойтахтида Қорақалпоғистон санъати ва адабиёти ҳафталиги бошланади. Унда қорақалпоғистонлик санъаткорлар ва адиблар ўзларининг энг яхши ижод намуналарини намойиш қилишади. Улар қаторида рассомчилик, тасвирий санъат усталари ҳам бизни ўз асарлари билан таништирадилар.

Маълумки, қардошларимиз тасвирий санъати Совет давридагина туғилди ва вояга етди. Ҳозирги вақтда республикада катта бир рассомлар коллективи ишлаб турибди. Улар ўзларининг асарларида, картиналарида, ҳайкал ва графика асарларида бадиий юксак даражада асарлар яратишга интилмоқдалар.

Биз қорақалпоғистонлик санъаткорларнинг асарлари билан республика ва Бутуниттифоқ бадиий кўргазмаларидан танишмиз. Буларнинг ижодкорлари изланувчан кишилардир. Биз қуйида ана шу тасвирий санъат ижодкорларининг айримлари билан таништириб ўтмоқчимиз.

Станиславский номидаги Қорақалпоғистон Давлат театри коллективи рассом Қидирбой Сойипов ижоди билан кўпдан таниш. Республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби Қ. Сойипов кейинги йиллар мобайнида шу театрда қатор спектаклларни бадиий безатиш соҳасидаги ишлари билан кўпчилик ўртасида ҳурмат қозонди.

Бу изланувчан рассом Тошкентдаги П. Бенков номидаги бадиий билим юртида саҳна безатиш усталаридан таълим олди, декорация санъати техникасини яхши ўзлаштирди. Устозларининг таълими бекор кетмади.

Буни рассомнинг кейинги вақтдаги ижодидан айниқса яққол кўриш мумкин. «Оқ нилуфар» спектаклига ишланган декорациялар безакларнинг оригиналлиги билан ажралиб туради. Улар воқеа рўй бераётган жойни ифодалабгина қолмай, бу спектаклда маълум бир кайфият яратишга муваффақ бўлган. «Ойгулобод», «Куба қизи», «Қизлар ҳазили» каби спектакллардаги декорациялар ҳам яхши дид ва ижодий изланишдан дарак бериб турибди. Бу декорациялар томошабинни спектаклларнинг моҳиятини тушуниб етишларида катта роль ўйнайди.

Маълумки, Совет воқелигидан олинган саҳна асарларини безаш декоратордан катта маҳорат талаб қилади. «Қизлар ҳазили» спектаклида рассом Қ. Сойипов ана шу мураккаб санъатни яхши эгаллаганлиги кўриниб турибди. Бу спектаклда ҳар бир персонаж ўз образига эга. Миллий бош кийимлари, ранг-баранг костюмлардан яхши фойдаланилган.

Қ. Сойипов Станиславский номли театрда 1953 йилдан буён ишлаб келади. Ана шу вақт давомида у 20 дан ортиқ спектаклга декорациялар яратди. Бу постановкаларни безашда қўлланилган эскизларда миллий санъат намуналаридан фойдаланилган.

Лекин, рассом ўзининг кейинги даврда яратган асарларида музикали драма ва спектаклларини безаш санъатида сўнгги пайтда юзага келаётган илғор усуллардан ҳам фойдаланяпти. Бу асарлар ўзининг ихчам образлилиги ҳамда спектакль ғоясини етарлича ифодалаб бериши билан диққатга сазовордир. Масалан, рассом «Қирол Лир» спектаклини безаганида атиги бир неча детални ишлатса ҳам, улар ғоят ифодали чиққан.

«Яйловда тўй» спектакли эскизларида ҳам рассом Қидирбой Сойпов ҳозирги замон кишилари ҳаётини, уларнинг турмушини кўрсатар экан, бунда актерларга асосий эътиборни қаратади, ихчам воситалардан фойдаланади. Шуни дадил айтиш мумкинки, бу рассомнинг энг яхши асарлари ҳозирги замон совет декоратив санъатининг илғор намуналари қаторида туради.

Қорақалпоғистонлик тасвирий санъат усталаридан яна бири Д. Тўраниёзовдир. У ёғочдан ҳайкаллар ясаш санъатини яхши ўзлаштириб олган. Унинг асарларида образлар реалистик тарзда талқин қилиниб, энг яхши халқ анъаналарига асосланган.

Д. Тўраниёзов 1963 йилдан бери ўз ишлари билан кўргазмаларда қатнашиб келаётир. У кишининг ташқи қиёфасинигина эмас, балки унинг характерини ҳам усталик билан очиб бера олади, кишининг ташқи хусусиятларида унинг ички дунёсини ҳам ифодалай билади.

Ҳайкалтарош яратган хотин-қизлар образлари айниқса хилма-хил ва нафисдир. «Ёш қорақалпоқ қизи» портретида у қизни миллий бош кийимида, тўла юзли, кўзлари қисиқ, қошлари ёйдек, лаби юпқа қилиб тасвирлаган. «Хоразмлик» портрети эса тамомила бошқа услубда яратилган. Портретдаги кишининг кўзлари ерга боқиб турибди, у ниманидир ўйлайди. Бу образни яратар экан, ҳайкалтарош натурадан яхши фойдаланган, умумлашган характер яратишга катта эътибор берган.

«Миллий бош кийимидаги аёл портрети» ҳам моҳирона ишланган. Бу аёлнинг юз қиёфалари аниқ, у миллий кийимда. Бу асарнинг фазилатларидан бири шундаки, унда шакл жуда аниқ, тут дарахти ёғочидан ишланганн учун ҳам ифодали чиққан.

Ёғочдан ишланган ҳайкалларнинг яна бир устаси Х. Маткаримовдир. Нукусдаги санъат музейида дурадгор бўлиб ишлаётган бу санъаткор ўз асарларига безак элементларини ҳам моҳирлик билан кирита олади. У одатда эскиз ва қаламда ишланган суратларсиз, ёғочнинг ўзини ўйиб ҳайкал яратади. Бундай ҳайкалларнинг шакли ғоят ихчам, уларда умумийлик айрим деталлар билан уйғунлашган. «Ёш ўзбек портрети» шулар жумласидандир.

Бундай асарларда Х. Маткаримов ёғочни қайта ишлашнинг усулларидан усталик билан фойдалана билган. У воситаларнинг бежиримлиги билан чекланибгина қолмай, ёғочга ўйилган шаклларнинг ритмик тақсимланишига ҳам эътибор беради ва бу билан бутун бир образ яратади.

Ёғоч ўймакорлиги санъатининг яна бир устаси Ш. Қуттимуродовдир. У Тошкентдаги П. Бенков номли бадиий билим юртини тугатиб, ҳозир Нукусдаги санъат музейида реставратор бўлиб ишлайди. Унинг ҳайкаллари бир неча бор бадиий кўргазмаларда намойиш қилинган. Моҳирона ишланган Қорақалпоқ қизи» асари эса Канаданинг Монреаль шаҳрида ўтказилган бутун жаҳон кўргазмасида намойиш этилган.

Ҳайкалтарош В. Лобачев ҳам қорақалпоғистонлик санъаткорлардан. У Қоратов тоғининг чўққисида тошдан ўйилган В. И. Ленин барельефининг муаллифидир. Бу барельефнинг узунлиги 46 метр, кенглиги 16 метр бўлиб, доҳий образининг дуруст ифодаларидан биридир.

Нукусда мана ўн йилдан ортиқроқ вақт давомида санъат музейи ишлаб турибди. Унда рус ва совет тасвирий санъат усталарининг, маҳаллий рассомлар, ҳайкалтарошлар ҳамда халқ амалий санъати усталарининг энг яхши асарлари қўйилган. Қорақалпоғистонлик рассомлар ўз асарларини дастлаб шу музейда намойиш қилишади.

Мазкур музей фондларида революциядан олдинги қорақалпоқ халқининг турмушига оид турли хил буюмлар, олтин безаклар, миллий кийимлар, бош кийимлар ва ҳоказолар ҳам сақланмоқда. Улар орасида ёғочдан ишланган буюмлар ҳам анчагинадир.

Бу музейга қўйилган амалий санъат намуналари орасида Т. Бойназаровнинг асарлари диққатни ўзига жалб қилади. Ёғочдан ишланган турли хил буюмлар бу санъаткорнинг юксак диди ва маҳоратидан дарак бериб турибди.

Хуллас, Қорақалпоғистон рассомлари бутун республика тасвирий санъатининг ривожланишида катта хизмат қилаяптилар. Бу санъаткорлар Ўзбекистоннинг бадиий маданияти хазинасига лойиқ бўларли тасвирий санъат намуналари яратмоқдалар. Уларнинг ишларига янги муваффақиятлар тилаймиз.

Т. ОДИЛБЕКОВ,
санъатшунос.

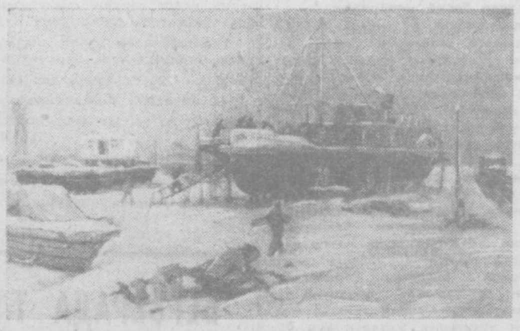

Суратларда: (юқорида) Д. Туреницовнинг «Хоразмлик» портрети, Ф. Мадгазиннинг «Қорақалпоғистонда қиш» асари.
Автор фотолари.

ЧИРЧИҚ ШАҲРИДА

ИСИТИШНИНГ ЯНГИЧА УСУЛИ

Заводнинг биринчи механика цехида бинони иситиш мақсадида газнинг инфрақизил нурларидан фойдаланиб кўрилди. Бу янгилик яхши натижа берди. Цехга 57 та газ горелкаси қўйилди. Буларни ҳар бир ишчининг ўзи мустақил равишда ёқади. Газ горелкалари бинонинг тепа қисмига ўрнатилган бўлиб, хонани яхши иситаяпти.

Бу янгилик эвазига 2 минг сўмга яқин маблағ тежаб қолиш имкони туғилди. Яқин орада заводнинг бошқа цехлари ҳам шу усул билан иситилади.

КЎЧМА ҚИЗИЛ БАЙРОҚ БИЛИМ ЮРТИДА

Шаҳардаги 13-профессионал-техника билим юрти республикада энг кекса ўқув даргоҳларидан ҳисобланади. «Узбекхиммаш» заводи базасида мутахассислар тайёрлаётган бу ҳунар билим юрти ҳар йили ўртача 300 га яқин ёшни ҳаётга йўллайди.

1968 йилнинг учинчи кварталида эришган ютуқлари учун билим юрти профессионал-техника таълими Давлат Комитети ва «Узсовпроф»нинг Кўчма қизил байроғини олишга муваффақ бўлди.

Яқинда завод маданият саройида Кўчма байроқни топшириш маросими бўлди. Билим юрти директори А. Соатов байроқни қабул қилиб олар экан, педагоглар ва ўқувчилар номидан ўқишда ва меҳнатда ҳамиша олдинги сафда бўлишга ваъда берди.

ҚЎҒИРЧОҚ ТЕАТРИНИНГ ДАСТЛАБКИ ДИПЛОМИ

Кимёгарлар маданият саройида иш бошлаган қўғирчоқ театри қисқа вақт ичида ёш томошабинлар ҳурматига сазовор бўлди. Ёш коллектив республика қўғирчоқ театрлари биринчи кўригида қатнашиб, биринчи даражали диплом билан тақдирланди.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ.

ЁШЛАР ЛОТЕРЕЯСИНИНГ ТИРАЖИ

15 январь эрталаб Москвадаги «Юность» меҳмонхонасида пул-буюм лотереясининг тиражи бошланди. Бу лотерея ёшлар ва студентларнинг 1968 йил ёзида Софияда бўлиб ўтган IX Жаҳон фестивалига бағишлаб чиқарилган эди.

Жами 25 миллион сўмлик 8 миллион 690 минг ютуқ ўйналади. Буюм ютуқлари орасида «Волга», «Москвич—412», «Запарожец», маркали 2100 енгил автомобиль, 1400 мотоцикл, 500 мотороллер, 3200 мопед, 2800 мотовелосипед, 14 минг велосипед, 2 минг холодильник, 2000 «Аврора» кинокамераси, 1000 та пианино, 3700 радиола, магнитофон, транзисторли приёмник, 13000 фотоаппарат бор. Халқаро «Спутник» туристик лагерига йўлланмалар ҳам ўйналмоқда.

ВЛКСМ Марказий Комитетида ТАСС мухбирига маълум қилишларича, лотерея билетлари батамом тарқатиб бўлинган. Ёшлар лотореясидан тушган даромад жумладан ёшлар ўртасида спорт ва оммавий мудофаа ишларини тағин ҳам яхшилашга, халқаро туристик лагерни қуришга сарфланади. Маблағнинг бир қисми қардош Вьетнам халқига ёрдам фондига топширилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

СПОРТ

ҚИШЛОҚ ПОЛВОНЛАРИ

«Пахтакор» кўнгилли спорт жамияти марказий Совети шахсий-команда биринчилиги мусобақалари бўлиб ўтди. Бу мусобақаларда областимиз вакиллари дуруст қатнашолмадилар. Биргина Х .Акромов жамият чемпиони номини олди. Қолган 9 вазнда бошқа областларнинг спортчилари чемпион бўлишди. Команда ҳисобида биринчи ўринни андижонликлар, иккинчи ўринни наманганликлар эгалладилар. Тошкентликлар эса Бухоро полвонлари билан учинчи ўринни бўлишиб олдилар.

ЖАҲОН ЧЕМПИОНЛИГИ УЧУН

Хотин-қизлар ўртасида жаҳон чемпиони номини олиш учун Нона Гаприндашвили билан чемпионликка даъвогар Алла Кушнир ўртасидаги матч-турнир 7 апрелда бошланадиган бўлди. Шахматчилар дастлабки саккиз ўйинни Тбилисида ўтказадилар, қолган матчлар эса Москвада бўлади. Томонлар ўзаро 16 марта ўйнашлари керак.

Олмаота шаҳрида давом этаётган мамлакат биринчилиги мусобақаларининг ярми тугади. 10 турдан сўнг 6,5 очко олган Владивостоклик гроссмейстер А. Зайцев (бир ўйин кечиктирилган) олдинда бормоқда. Сахаров билан Полугаевский 6 тадан очкога эга.

ҲОЛВА ДЕГАН БИЛАН...

Бир вақтлар Калинин район спортчилари ҳақида гап кетгудек бўлса, уларни областда эмас, балки республикада пешқадамлар қаторида тилга олишарди. «Пахтакор» район спорт жамиятининг раиси Сайидғани Сарахўжаев ҳам бошқаларга сўз бермасди. Республикада ман-ман деган район жамиятлари ҳам мусобақаларда бу район спортчилари билан ҳисоблашмасдан иложи йўқ эди.

Хўш ҳозирчи? Бу саволга жавоб бериш учун фактларга мурожаат этайлик.

Ўтган йили районда физкультурачилар сони 17000 кишига етди. 13 та колхоз, 11 та совхоз, 57 та мактаб, учта ташкилот ва муассаса физкультура коллективидан ташкил топган район учун бу кўрсаткич қониқарли эмас. Агар ана шу спортчиларнинг кўпчилигини мактаб ўқувчилари ташкил этишини ҳисобга оладиган бўлсак, колхоз-совхозлардаги физкультура коллективлари иши ойнадек равшан бўлади. қўяди.

Тўғри районда спорт ишлари билан мақтана оладиган хўжаликлар ҳам бор. Бунда, энг аввало, Ильич номли колхоз физкультура коллективининг ютуқларини таъкидлаб ўтиш керак. Бу хўжалик яқинда ташкил топган бўлишига қарамай, спортни оммавийлаштиришда яхши тадбирларни амалга оширмоқда. Колхоз правлениеси, партия ва комсомол ташкилоти бу муҳим тадбирга ижодий ёндошиб, спортчилар сони 300 кишига етди.

Колхоз спортчилари район биринчиликларида муваффақиятли қатнашмоқдалар. Эркин Нурматов, Ислом Сулаймонов, Ҳамид Назаров, опа-сингил Мавжуда ва Мавлуда Акбархўжаевалар спорт жонкуярларидир. Улар тўгаракларда жамоатчилик асосида тренерлик қилишяпти. Хўжаликда 9 та биринчи, 21 та иккинчи, 32 та учинчи разрядли спортчилар, 17 спорт судьяси, қирққа яқин спорт инструктори тайёрланди. Спорт иншоатлари кенгаймоқда. Колхоз правлениеси бу ишлар учун 1100 сўмдан зиёд маблағ ажратди.

«Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхозида ҳам спорт ишлари яхши йўлга қўйилган.

Лекин, районда шундай коллективлар ҳам бор-ки, физкультура ва спорт хўжалик раҳбарларининг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган, деса бўлади. «Ленин йўли», Орджоникидзе номли колхозлар ва «Келес», «Партия XXI съезди» совхозларида спортга ўгай кўз билан қарашади, десак ишона веринг.

Бу ўринда Орджоникидзе номли колхоз маъмуриятига қаттиқ талабимиз бор. Хўжалик районда обрўли, йирик колхозлардан ҳисобланади. Лекин, спорт соҳаси бу ерда жуда оқсамоқда. Ёшлар бир вақтлар ўз стадионларида тез-тез мусобақалар ўтказиб туришарди. Лекин нима бўлди-ю, стадион плансиз қурилган, унинг жойи бу ер эмас, деган баҳона билан шахсий участкаларга бўлиб берилди. Колхозда физкультура инструктори ҳам йўқ.

«Партия XXI съезди» совхозида ҳам аҳвол бундан яхши эмас. Спорт иншоотлари, инвентарлари йўқ.

Хўжаликда физкультура ва спорт ишларини ривожлантиришда, мусобақалар уюштиришда физкультура инструкторининг роли катта. Лекин, айрим хўжаликларда бу штат ўз ўрнида фойдаланилмаяпти, баъзиларида эса бошқа кишиларга қўшимча нагрузка сифатида юклатиб қўйилган.

Генерал Рахимов номли колхозда худди шундай аҳвол Клуб мудири Сирожиддин Шермуҳамедов инструктор ҳисобланади. Аслида С. Шермуҳамедовнинг спортдан сира хабари йўқ одам. Шундай экан, бу колхозда спортнинг юксалиши ҳақида қандай гап-сўз бўлиши мумкин?! «Ҳолва», деган билан оғиз чучимайди-ку, ахир!

«Пахтакор» район жамияти ўз ишида бурилиш ясаши ва камчиликларни тезда бартараф этиш чораларини кўриши керак.

Т. ЎРИНБОЕВ.

ТОШКЕНТНИНГ «Марказ — 13» микрорайонида янги дорихона очилди. Суратда: аптекачи А. Мавлонов харидорлар хизматида.
Ю. Содиқов фотоси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55—**Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Қор қиз** (ўсмирлар учун). 18.35 — **Телеянгиликлар.** 18.50 — **Инсон ва қонун.** 19.20 — **Музика ҳаммамиз учун.**

Ўзбек тилида: 20.00 — **Телеянгиликлар,** 20.15—**Ота-оналар университети,** 21.25—**Биринчи курьер** (бадиий фильм). 22.55 — **Ҳосилдорлиннинг замини.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00—**Камер куйлар.**

Рус тилида: 20.40—**Бегона уй** (телеспектакль), 22.20—**Қўшиқлар.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 17/I да **Фауст,** 18/I да **Сухайл ва Меҳри.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—17/I да **Парвона,** 18/I да **Замон драмаси.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/I да **Тошболта ошиқ,** 18/I да **Гули сиёҳ.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
19 январда
4—6 синф мактаб ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи № 1.
УЧИНЧИ КОНЦЕРТ-ЛЕКЦИЯ «УЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ ОРКЕСТРИ ВА ХОР МУЗИКАСИ»

Лектор—Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, музикашунос **Тавур ЖУМАЕВ.**

Концерт-лекция кундуз соат 12 да бошланади.

Абонементлардан ташқари билетлар концерт зали кассасида эрталаб соат 11 дан сотилади.

КИНО

Жонсиз фасл (эрталаб соат 11 да). **Ака-ука Карамазовлар** (кундуз соат 2 ярим, 5 ярим ва кеч 8 яримда) — САНЪАТ САРОЙИ.

Сангам — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли (ўзбек тилида), «ДРУЖБА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Онаре де Бальзак хатоси — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
17 январда
М. Қориёқубов номидаги Узбек Давлат Филармонияси ва эстрада артистларининг
КОНЦЕРТИ

Узбекистон ССР халқ артисти Қундуз МИРКАРИМОВА. Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Зокиржон СУЛТОНОВ, Роҳатой МАННОНОВА, Сора ШУКУРОВА, Тўхта НАЗАРОВА, Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Тўхта РИСМЕТОВА, Саида ТОЛИБОХУНОВА: Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Пўлат РАҲИМОВ, Карим АЛИЕВ, Ғафур АЗИМОВ.

Созандалар: Ҳалил ҚОДИРОВ, Умар ҲАМИДОВ, Анвар ИНОҚОВ, Қаюм АЪЗАМОВ, Убайдулла ХУЖАЕВ қатнашадилар.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида соат 12 дан сотилади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
19 январда
7—8 синф ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи №2.
УЧИНЧИ КОНЦЕРТ-ЛЕКЦИЯ «ЗАМОНАМИЗ МУЗИКАСИ»

Лектор — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, музикашунос **Тавур ЖУМАЕВ.**

Концерт-лекция кундуз соат 2 да бошланади.

Абонементлардан ташқари билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 12 дан сотилади.

ТОШКЕНТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИГА

юкчилар, экспедиторлар, санитаркалар, ҳамширалар, омбор ва архив мудирлари, бухгалтерлар, таъминот бошлиғи

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, К. Маркс кўчаси, 103-уй.

«ТАШКЕНТКАБЕЛЬ» ЗАВОДИ
Чет эл ва Иттифоқда чиқарилган IV ва ундан юқори нусхадаги КАБЕЛЬ ИДИШЛАРИ (ғалтаклар)ни
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ҳамма ташкилот ва корхоналардан идишларни топшириш сўралади.

Идишлар ҳар куни қабул қилинади.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

Р. 01042. ИНДЕКС — 6469. Б—2167.